A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (második tanács)

2016. június 28.*

„Verseny — Kartellek — A portugál és a spanyol távközlési piac — A Vivo brazil mobiltelefon-szolgáltatóban a Portugal Telecomot megillető részesedés Telefónica általi megszerzéséről szóló szerződésbe illesztett, az ibériai piacra vonatkozó versenytilalmi kikötés — Az »a jogszabályok által megengedett mértékben« fordulatból eredő jogi biztosíték — Indokolási kötelezettség — Cél általi jogsértés — Járulékos korlátozás — Potenciális verseny — Hatás általi jogsértés — A bírság összegének kiszámítása — Tanúk kihallgatására irányuló indítvány”

A T-208/13. sz. ügyben,

a **Portugal Telecom SGPS, SA** (székhelye: Lisszabon [Portugália], képviselik: N. Mimoso Ruiz és R. Bordalo Junqueiro ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik kezdetben: C. Giolito, C. Urraca Caviedes és T. Christoforou, később: Giolito, Urraca Caviedes és P. Costa de Oliveira, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: M. Marques Mendes ügyvéd)

alperes ellen

elsődlegesen az EUMSZ 101. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.839 – Telefónica/Portugal Telecom ügy) 2013. január 23-án hozott C (2013) 306 final bizottsági határozat megsemmisítése iránt benyújtott kérelme, másodlagosan pedig a bírság csökkentése iránt benyújtott kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (második tanács),

tagjai: M. E. Martins Ribeiro elnök (előadó), S. Gervasoni és L. Madise bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az eljárás írásbeli szakaszára és a 2015. május 22-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: portugál.

Ítéletet

A jogvita előzményei

1 A jelen jogvita, amely az EUMSZ 101. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.839 – Telefónica/Portugal Telecom ügy) 2013. január 23-án hozott C (2013) 306 final bizottsági határozattal (a továbbiakban: megtámadott határozat) kapcsolatos, a Telefónica, SA (a továbbiakban: Telefónica) és a felperes, a Portugal Telecom SGPS, SA (a továbbiakban: PT) által 2010. július 28-án aláírt részvényvásárlási megállapodás (a továbbiakban: megállapodás) 9. cikkébe illesztett azon kikötésből (a továbbiakban: kikötés) ered, amelynek célja, hogy a Telefónica kizárólagos irányítást szerezzen a brazil mobilhálózat-üzemeltető, a Vivo Participações, SA (a továbbiakban: Vivo) felett. A kikötés szövege a következő (a megtámadott határozat (1) preambulumbekezdése):

„Kilenc – Versenytilalom

A felek a jogszabályok által megengedett mértékben és [az ügylet 2010. szeptember 27-én történő végleges megkötésétől] kezdődően 2011. december 31-ig tartó időszakban tartózkodnak attól, hogy közvetlenül vagy [leányvállalataik] által közvetve részt vegyenek olyan projektekben vagy beruházást eszközöljenek olyan projektekbe, amelyek a távközlési ágazathoz kapcsolódnak (ideértve a vezetékes és mobilszolgáltatásokat, valamint az internet-hozzáférési és televíziós szolgáltatásokat, kivéve a jelen szerződés létrejöttének napján már megvalósult vagy megvalósuló beruházásokat vagy tevékenységeket), és amelyek során a felek az ibériai piacon egymás versenytársainak minősülnek.”

2 Az Európai Bizottság a 2011. október 21-i kifogásközlésben megfogalmazott előzetes következtetésével összhangban úgy ítélte meg, hogy a kikötésre és a körülményekre (az ügy hátterét képező gazdasági és jogi összefüggésekre, valamint a felek magatartására) tekintettel a kikötés olyan piacfelosztási megállapodásnak minősül, amelynek célja az EUMSZ 101. cikk megsértésével a belső piaci verseny korlátozása (a megtámadott határozat (2) és (434) preambulumbekezdése).

A – *A PT és a Telefónica bemutatása*

3 A Portugal Telecom csoportot 1994-ben három, állami tulajdonban lévő társaság egyesülését követően hozták létre, 1995-től 2000-ig pedig öt lépésben privatizálták. A privatizáció ötödik és egyben utolsó lépését követően a portugál állam 2000-ben 500 A-kategóriás részvénnyel (a továbbiakban: elsőbbségi részvények) rendelkezett, aminek következtében bizonyos különleges jogok illették meg őt, köztük az alapszabály módosításával és egyéb jelentős döntésekkel kapcsolatos vétójog. 2000. december 12-én a Portugal Telecom, SA kialakította a holdingtársasági szerkezetet, és felvette a PT nevet (a megtámadott határozat (21), (22) és (23) preambulumbekezdése).

4 A PT az első számú távközlési szolgáltató Portugáliában, és stratégiailag jelen van más országokban is, többek között Brazíliában és Szubszaharai-Afrikában. Brazíliában a PT legfontosabb aktív eszközeit az abban a közös vállalkozásban fennálló 50%-os részesedések képezték, amely a Vivónak a Telefónica általi megszerzéséig a Vivót irányította. A PT a Vivóban fennálló részesedésének 2010. július 28-án történő átruházását követően stratégiai partnerséget létesített az Oival, Brazília egyik legjelentősebb elektronikus hírközlési szolgáltatójával (a megtámadott határozat (24) és (25) preambulumbekezdése).

5 A PT 2010-ben eladta a Telefónicában fennálló 0,20%-os részesedését, és nem irányít egyetlen spanyol társaságot sem. Más gazdasági szereplők, különösen pedig a Telefónica hálózatának felhasználásával nyújt távközlési szolgáltatásokat azon portugáliai multinacionális ügyfeleinek, amelyek a spanyol piacon működnek (a megtámadott határozat (27), (28) és (233) preambulumbekezdése).

6 A Telefónica a korábbi spanyol állami távközlési monopólium, amelyet 1997-ben teljes egészében privatizáltak, továbbá Spanyolországban az elsőszámú távközlési szolgáltató. A Telefónica nemzetközi szintű tevékenységet fejlesztett ki az Európai Unió több országában, Latin-Amerikában és Afrikában, továbbá ő az egyik legnagyobb európai távközlési csoport (a megtámadott határozat (12) és (16) preambulumbekezdése).

7 A jelen jogvita tárgyát képező határozat elfogadásának időpontjában a Telefónica a PT tőkéjének 2%-ával rendelkezett. Az említett határozat alapjául szolgáló tényállás megvalósulásának időpontjában a Telefónica kisebbségi részesedéssel rendelkezett a Zon Multimediában (a továbbiakban: Zon), az elektronikus hírközlési ágazaton belül a PT versenytársaként működő azon társaságban, amely a PT Multimedia és az anyavállalata, a PT 2007 novemberében történő szétválásának eredményeként jött létre. Két leányvállalata, valamint e leányvállalatok egyikének portugáliai fióktelepe révén a Telefónica a portugál társaságokban fennálló részesedésein kívül közvetlen tevékenységet is fejleszteni kezdett Portugáliában (a megtámadott határozat (18)–(20) preambulumbekezdése).

8 Ezenkívül a Telefónica jelölte ki a PT igazgatótanácsának – az időponttól függően – egy vagy két tagját. A Vivo megvásárlására vonatkozó ügylet végleges megkötésének időpontjában, vagyis 2010. szeptember 27-én (lásd az alábbi 25. pontot) a Telefónica a PT igazgatótanácsának két tagját jelölte ki (a megtámadott határozat 67. lábjegyzete).

B – *A tárgyalások és a megállapodás aláírása*

9 A Vivo Brazíliában az egyik legjelentősebb mobil távközlési szolgáltató. A megállapodás aláírásának időpontjában, vagyis 2010. július 28-án a Vivót egy Hollandiában bejegyzett befektetési társaság, a Brasilcel NV (a továbbiakban: Brasilcel) útján közösen irányította a Telefónica és a PT (a megtámadott határozat (33) preambulumbekezdése).

10 A Telefónica 2010. május 6-án 5,7 milliárd euró összegű ellenséges nyilvános vételi ajánlatot tett arra az 50%-os részesedésre, amellyel a PT ekkor a Brasilcelben rendelkezett. Az említett ajánlat többek között olyan rendelkezést tartalmazott, amely szerint „a Telefónica semmilyen versenytilalmi vagy vevőtoborzást tiltó kikötést nem kényszerít rá a PT-re”. Ezt az első ajánlatot a PT igazgatótanácsának tagjai egyhangúlag elutasították (a megtámadott határozat (35) és (36) preambulumbekezdése).

11 A felek között 2010. május 31-én tartott találkozót követően, 2010. június 1-jén 2 óra 53 perckor a PT e-mailt küldött a Telefónicának, amely a Vivóban fennálló részesedésének megvásárlására irányuló második ajánlattal kapcsolatos tervezetet tartalmazott. A kikötést első alkalommal ebbe a tervezetbe illesztették be (a megtámadott határozat (38) preambulumbekezdése).

12 A kikötés első tervezetének szövege a következő volt (a megtámadott határozat (39) preambulumbekezdése):

„Versenytilalom

A felek az ajánlat elfogadásának napjától kezdődően és i) 2011. december 31-ig vagy ii) a B-kategóriás alternatív részvények utolsó része tényleges átruházásának időpontjáig tartó időszakban tartózkodnak attól, hogy közvetlenül vagy [leányvállalataik] által közvetve részt vegyenek olyan projektekben vagy beruházást eszközöljenek olyan projektekbe, amelyek a távközlési ágazathoz kapcsolódnak (ideértve a vezetékes és mobilszolgáltatásokat, valamint az internet-hozzáférési és televíziós szolgáltatásokat), és amelyek során a felek az ibériai piacon egymás versenytársainak minősülnek.”

13 A Telefónica a 2010. június 1-jén 12 óra 21 perckor a PT-nek küldött e-mailben a kikötés akként történő módosítását javasolta, hogy azt egészítsék ki a „kivéve a jelen szerződés létrejöttének napján már megvalósult vagy megvalósuló beruházásokat vagy tevékenységeket” betoldással, annak érdekében,

hogy a kikötés hatálya alól kizárják az egyes feleknek a másik fél belföldi piacán ekkor fennálló tevékenységeit. E módosítást átvezették a 2010. június 1-jén kelt második ajánlaton (a megtámadott határozat (40) preambulumbekezdése).

14 A második ajánlat a kikötés első tervezetén kívül tartalmazott egy 6,5 milliárd eurós áremelést, továbbá a PT-t megillető visszavásárlási jogot, amelynek értelmében a PT visszavásárolhatta a Telefónica tulajdonában lévő részvényeit, valamint a Telefónica arra irányuló kötelezettségvállalását, hogy megvásárolja a PT-nek a Dedic SA társaságban, egy brazíliai telefonos ügyfélszolgálat-üzemeltetőben fennálló részvényeit. Ezenkívül a második ajánlat továbbra is tartalmazta a Telefónica azon kötelezettségvállalását, amelynek értelmében tartózkodik attól, hogy „bármilyen versenytilalmi vagy vevőtoborzást tiltó kikötést kényszerítsen rá a PT-re”, és amely már az első ajánlatban is szerepelt (a megtámadott határozat (41) és (42) preambulumbekezdése).

15 A PT igazgatótanácsa 2010. június 1-jén este jelezte, hogy megítélése szerint a Telefónica által tett második ajánlat nem tükrözi a Vivo tényleges értékét. Ugyanakkor úgy döntött, hogy 2010. június 30-án a társaság közgyűlése elé terjeszti a határozatát (a megtámadott határozat (45) preambulumbekezdése).

16 A második ajánlatot a felek nyilvánosságra hozták oly módon, hogy azt közzétették a honlapjukon, valamint megküldték a spanyol és portugál tőzsdei hatóságoknak. Ezenkívül a második ajánlatba beillesztett kikötés tartalmát nyilvánosságra hozták abban a tájékoztató füzetben is, amelyet a PT igazgatótanácsa 2010. június 9-én, a részvényeseinek 2010. június 30-ára összehívott közgyűlését előkészítve osztott ki a részvényesei között (a megtámadott határozat (128) és (129) preambulumbekezdése).

17 A Telefónica 2010. június 29-én 7,15 milliárd euró összegű harmadik ajánlatot tett, amely egyébként ugyanazokat a kikötéseket és feltételeket tartalmazta, mint a második ajánlat (a megtámadott határozat (46) preambulumbekezdése).

18 A PT rendes közgyűlése 2010. június 30-án jóváhagyta a Telefónica által tett harmadik ajánlatot. A portugál kormány azonban az ügylet megakadályozása érdekében élt a PT-ben őt megillető elsőbbségi részvényekhez kapcsolódó jogával (lásd a fenti 3. pontot), a Telefónica pedig 2010. július 16-ig meghosszabbította a harmadik ajánlatot (a megtámadott határozat (47) és (48) preambulumbekezdése).

19 A Bíróság a 2010. július 8-i Bizottság kontra Portugália ítéletében (C-171/08, EBHT, EU:C:2010:412) megállapította, hogy a Portugál Köztársaság – mivel a PT-ben fenntartotta az említett társaság alapszabálya által előírt, az államnak és más közszervezeteknek a PT elsőbbségi részvényeivel kapcsolatban biztosított különleges jogokat – nem teljesítette az EK 56. cikkből eredő kötelezettségeit (a megtámadott határozat (50) preambulumbekezdése).

20 A PT 2010. július 16-án azt kérte a Telefónicától, hogy 2010. július 28-ig hosszabbítsa meg az ajánlatát, a Telefónica azonban ezt ellenezte, az ajánlat pedig érvényét vesztette (a megtámadott határozat (51) preambulumbekezdése).

21 2010. július 27-én újabb találkozóra került sor a PT és a Telefónica között, a Telefónica pedig egyrészt azt javasolta a PT-nek, hogy a kikötés elejét egészítsék ki az „a jogszabályok által megengedett mértékben” kifejezéssel, másrészt pedig, hogy a kikötés időbeli hatályát „[az ügylet 2010. szeptember 27-én történő végleges megkötésétől] kezdődően 2011. december 31-ig” határozzák meg (a megtámadott határozat (52) és (53) preambulumbekezdése).

22 2010. július 28-án a PT és a Telefónica megállapodást kötött, amelynek értelmében a Telefónica a Brasilcel tőkéje 50%-ának megszerzése révén, 7,5 milliárd euró vételár ellenében kizárólagos irányítást szerzett a Vivo felett (a megtámadott határozat (54) preambulumbekezdése).

23 A megállapodás a 9. cikkében az alábbi kikötést tartalmazta (a megtámadott határozat (51) preambulumbekezdése):

„Kilenc – Versenytilalom

A felek a jogszabályok által megengedett mértékben és [az ügylet 2010. szeptember 27-én történő végleges megkötésétől] kezdődően 2011. december 31-ig tartó időszakban tartózkodnak attól, hogy közvetlenül vagy [leányvállalataik] által közvetve részt vegyenek olyan projektekben vagy beruházást eszközöljenek olyan projektekbe, amelyek a távközlési ágazathoz kapcsolódnak (ideértve a vezetékes és mobilszolgáltatásokat, valamint az internet-hozzáférési és televíziós szolgáltatásokat, kivéve a jelen szerződés létrejöttének napján már megvalósult vagy megvalósuló beruházásokat vagy tevékenységeket), és amelyek során a felek az ibériai piacon egymás versenytársainak minősülnek.”

24 Ellentétben a második ajánlattal (a fenti 14. pont), a megállapodás már nem tartalmazta a PT-t megillető azon visszavásárlási jogot, amelynek értelmében a PT visszavásárolhatta volna a Telefónica tulajdonában lévő részvényeit. Ezzel szemben a megállapodás tartalmazta különösen a következőket: először is, a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak lemondását (a megállapodás 3. cikkének (6) bekezdése); másodszor, a két vállalkozás közötti ágazati partnerségi programot (a megállapodás 6. cikke), azzal a feltétellel, hogy e vállalkozások Brazíliában nem állhatnak versenyben (a megállapodás 7. cikke), harmadszor pedig a Dedic brazil társaságnak a Telefónica általi esetleges megszerzését, amely társaság a telefonos ügyfélszolgálati szolgáltatások nyújtására szakosodott (a megállapodás 10. cikke) (a megtámadott határozat (56)–(61) preambulumbekezdése).

25 Az ügylet végleges megkötésére 2010. szeptember 27-én, egy „részvényátruházásról szóló közjegyzői okirat” és egy „megerősítő közjegyzői okirat” értelmében került sor (a megtámadott határozat (63) preambulumbekezdése).

26 A megállapodás aláírásának időpontjában, vagyis 2010. július 28-án a PT bejelentette azt is, hogy ugyanebben az időpontban az Oival kötött stratégiai partnerség (lásd a fenti 4. pontot) végrehajtására alkalmazandó szabályokat meghatározó egyetértési megállapodást kötött, és arra számított, hogy megszerzi az Oi csoport részesedéseinek 22,38%-át annak érdekében, hogy az utóbbi vezetésében fontos szerepet játsszon (a megtámadott határozat (62) preambulumbekezdése).

27 A Vivo ügyletet 2010. július 29-én és augusztus 18-án bejelentették az Agência National de Telecommunicaçõesnek (Anatel, a brazil távközlési szabályozó hatóság) és a Conselho Administrativo de Defesa Econômicának (CADE, a brazil versenyhatóság), a sajtóban 2010. augusztus 23-án megjelent cikkben pedig a Telefónica megerősítette, hogy a megállapodás versenytilalmi kikötést tartalmaz (a megtámadott határozat (103), (130) és (491) preambulumbekezdése).

C – *A megállapodás megkötését követően bekövetkezett tények*

28 2010. október 26-án és 29-én két telefonbeszélgetésre került sor a Telefónica és a PT között (a megtámadott határozat (113) és (124) preambulumbekezdése).

29 Miután a Bizottság 2011. január 19-én megindította a hivatalos vizsgálati eljárást (lásd az alábbi 31. pontot), 2011. február 4-én a Telefónica és a PT a kikötés törlése érdekében megállapodást írt alá (a megtámadott határozat (125) preambulumbekezdése), amelynek szövege a következő volt:

„Preambulum

Mivel a [PT] és a Telefónica 2010. június 28-án megállapodást (a továbbiakban: megállapodás) kötött arra vonatkozóan, hogy a [PT] eladja a Telefónicának a holland jog hatálya alá tartozó társaság, a [Brasilcel] (a továbbiakban: Brasilcel vagy a társaság) tőkéjének 50 (ötven) %-át;

Mivel a megállapodás kilencedik cikke olyan versenytilalmi kikötést tartalmazott, amelynek értelmében a felek a jogszabályok által megengedett mértékben kötelezettséget vállalnak arra, hogy az ügylet megkötésének (a megállapodásban meghatározott) időpontjától kezdődően 2011. december 31-ig nem versenyeznek a másik féllel az ibériai piacon;

Mivel a megállapodás kilencedik cikkét a felek ezt megelőzően arra tekintettel szövegezték meg, hogy a PT-t adott esetben visszavásárlási jog illeti meg azon részvényekre vonatkozóan, amelyekkel a Telefónica az említett társaságban ekkor rendelkezett, továbbá e cikket a jogszabályoknak való megfelelőségétől függően annak ellenére tartották meg a végleges megállapodásban, hogy az említett visszavásárlási jogot végül elvetették;

Mivel a felek írásban kívánják rögzíteni, hogy a fenti kilencedik cikk nem alkalmazandó, azt soha nem hajtották végre, következésképpen pedig nem volt semmilyen hatása a felek kereskedelmi döntéseire;

Mivel a Telefónicával 2011. január 24-én, a PT-vel pedig 2011. január 21-én közölték, hogy az Európai Bizottság a fenti kilencedik cikkel kapcsolatban hivatalos eljárást indít velük szemben;

A fentiekre tekintettel a felek a következőkben állapodnak meg:

1. cikk. A megállapodás módosítása és jogok visszavonása

A felek módosítják a megállapodást, a kilencedik cikket pedig teljes egészében törlik. E cikket semmisnek tekintik.

A felek visszavonhatatlanul és véglegesen megerősítik, hogy a kilencedik cikkből sem a felekre, sem pedig bármely harmadik személyre nézve nem származhat semmilyen jog, illetve nem keletkezhet semmilyen kötelezettség.

2. cikk. Alkalmazandó jogszabályok

A jelen megállapodásra, valamint a végrehajtásával összefüggő valamennyi jogvitára, illetve a benne foglalt rendelkezések bármilyen megsértéséhez kapcsolódó valamennyi következményre a portugál jogszabályok irányadók, és azokat e jogszabályokkal összhangban kell értelmezni.”

D – *A Bizottság előtti eljárás*

30 A kikötést 2010 szeptemberében fedezte fel a spanyol versenyhatóság, amely erről értesítette a portugál versenyhatóságot és a Bizottságot, és úgy határoztak, hogy a vizsgálat lefolytatását az utóbbinak engedik át (a megtámadott határozat (3) preambulumbekezdése).

31 A Bizottság 2011. január 19-én, [az EUMSZ 101. cikkben] és [az EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 11. cikkének (6) bekezdésében, valamint a Bizottság által az [EUMSZ 101. cikk] és [az EUMSZ 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK bizottsági rendelet (HL L 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.) 2. cikkének (1) bekezdésében foglalt rendelkezések alapján eljárást indított a Telefónica és a PT ellen (a megtámadott határozat (5) preambulumbekezdése).

32 A vizsgálat keretében, az 1/2003 rendelet 18. cikkének (2) bekezdése alapján a Bizottság 2011. január 5-én, április 1-jén, május 25-én, június 10-én és június 24-én a felekhez, 2011. április 20-án pedig bizonyos multinacionális ügyfeleikhez információkéréseket intézett. Másfelől a PT-vel 2011. március

17-én és szeptember 8-án, továbbá 2012. szeptember 27-én, a Telefónicával pedig 2011. március 21-én és szeptember 7-én, valamint 2012. szeptember 27-én találkozóra került sor (a megtámadott határozat (6) preambulumbekezdése).

33 2011. október 21-én a Bizottság kifogásközlést fogadott el, 2011. november 4-én a felek betekinthettek az iratanyagba, 2011. november 7-én pedig megkapták a megfelelő dokumentumokat. 2012. január 13-án a Telefónica és a PT válaszolt a kifogásközlésre, de nem kértek meghallgatást (a megtámadott határozat (7), (8) és (9) preambulumbekezdése).

34 2013. január 23-án a Bizottság elfogadta a megtámadott határozatot.

A megtámadott határozat

35 A Bizottság jelezte, hogy a megtámadott határozat alapjául szolgáló ügy a megállapodásban szereplő kikötésre vonatkozik (a fenti 1., 22. és 23. pont) (a megtámadott határozat (1) preambulumbekezdése).

36 A Bizottság kifejtette, hogy a kifogásközlésben úgy ítélte meg, hogy a kikötésre és a körülményekre (az ügy hátterét képező gazdasági és jogi összefüggésekre, valamint a felek magatartására) tekintettel a kikötés olyan piacfelosztási megállapodásnak minősül, amelynek célja az EUMSZ 101. cikk megsértésével a belső piaci verseny korlátozása, e következtetést pedig a megtámadott határozatban megerősítette (a megtámadott határozat (2) preambulumbekezdése).

37 A Bizottság először is elemezte a felek közötti tárgyalások azon ténybeli előzményeit, amelyek a kikötésnek a megállapodás végleges változatába történő beillesztéséhez vezettek, továbbá a megállapodás aláírását követően bekövetkezett tényeket (lásd a fenti 10–29. pontot), valamint a felek által az említett előzményeket és tényeket illetően előadott érveket (a megtámadott határozat (29)–(130) preambulumbekezdése).

38 Másodszor, a Bizottság a kikötés hatályát és a releváns piacokat illetően úgy ítélte meg, hogy a kikötés a szövegére tekintettel (a fenti 1. és 23. pont) az elektronikus hírközlési szolgáltatások körébe tartozó valamennyi projektet érintette, azzal a feltétellel, hogy az egyik vagy a másik fél nyújtson vagy nyújthasson ilyen szolgáltatást. Következésképpen, és mint ez a szövegéből is kitűnik, a kikötés érintette a vezetékes és mobiltelefon-szolgáltatásokat, az internet-hozzáférési és televíziós szolgáltatásokat, valamint a rádiós műsorszórási szolgáltatásokat, amelyek hírközlési szolgáltatásoknak minősülnek, jóllehet a kikötés nem említi azokat. Ezzel szemben a Bizottság pontosította, hogy a kikötés szövegével összhangban minden olyan tevékenység és beruházás, amelyet a megállapodás aláírását, vagyis 2010. július 28-át megelőzően gyakoroltak, illetve eszközöltek, ki volt zárva a kikötés hatálya alól (a megtámadott határozat (132)–(136) és (185) preambulumbekezdése).

39 Ez utóbbi tekintetében a Bizottság megjegyezte, hogy a globális távközlési szolgáltatások és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatások ki voltak zárva a kikötés hatálya alól amiatt, hogy a megállapodás aláírásának időpontjában valamennyi fél jelen volt az említett szolgáltatások ibériai-félszigeti piacán (a megtámadott határozat (173), (174), (184) és (185) preambulumbekezdése).

40 A kikötés területi hatályát illetően a Bizottság az „ibériai piac” kifejezést akként értelmezte, hogy az a spanyol és a portugál piacra utal. Figyelembe véve a felek kereskedelmi tevékenységeit, amelyek abból álltak, hogy az egyes felek saját származási országában lévő elektronikus hírközlési piacok legtöbbjén jelen voltak, a másik fél származási országában pedig csak csekély mértékben, sőt egyáltalán nem voltak jelen (lásd a fenti 3–7. pontot), a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a kikötés területi hatálya a Telefónica esetében Portugáliát, a PT esetében pedig Spanyolországot érintette (a megtámadott határozat (137)–(140) preambulumbekezdése).

41 Következésképpen a Bizottság megállapította, hogy a kikötés Spanyolországban és Portugáliában az összes elektronikus távközlési szolgáltatási és televíziós szolgáltatási piacra alkalmazandó volt, kivéve a globális távközlési szolgáltatások és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatások nyújtásának piacait (a megtámadott határozat (185) preambulumbekezdése).

42 Harmadszor, a Bizottság szerint nem kétséges, hogy a kikötés az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodásnak minősül, mivel a felek által megkötött és aláírt írásbeli megállapodásról van szó, amelynek létezése tagadhatatlan, ráadásul pedig a kikötést közjegyzői okiratba foglalták, amelynek preambulumában szerepel, hogy ahhoz mellékelték a megállapodás egy példányát (a megtámadott határozat (237) preambulumbekezdése).

43 Egyrészt, tekintettel a cél általi versenykorlátozásokkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra, a Bizottság a felek érveinek elemzése után úgy ítélte meg, hogy a kikötés cél általi korlátozásnak minősül, figyelembe véve a megállapodás tartalmát, a kikötéssel elérni kívánt célokat, a kikötés hátterét képező gazdasági és jogi összefüggéseket, a felek tényleges magatartását, végül pedig azok szándékát (a megtámadott határozat (238)–(242) és (243)–(356) preambulumbekezdése).

44 Így a kikötés célját illetően a Bizottság megállapította, hogy tekintettel annak hatályára, a kikötés megtiltotta a PT-nek a spanyol távközlési piacokra történő belépést, a Telefónicának pedig a portugál távközlési piacokon fennálló korlátozott jelenlétének a kiterjesztését, mindezt a kikötés alkalmazásának teljes időtartama alatt, vagyis a Telefónica és a PT ahelyett, hogy a nyitott és versengő piacon rendes körülmények között elvárható magatartásnak megfelelően kölcsönösen versenyeztek és riválisokként viselkedtek volna, szándékosan megállapodtak abban, hogy egymás piacain kiiktatnak és korlátoznak minden versenyt, ezáltal pedig a kikötés piacfelosztási megállapodásnak minősül (a megtámadott határozat (353) preambulumbekezdése).

45 Ez utóbbi tekintetében a Bizottság megjegyezte, hogy a kikötés ráadásul késleltethette az integrációt az elektronikus hírközlés ágazatában, mivel az említett piac integrációjának folyamatát súlyosan veszélyeztetné, ha a Telefónicához és a PT-hez hasonló inkumbens gazdasági szereplők megerősíthetnék a már egyébként is nagyon erős piaci helyzetüket azáltal, hogy összejátszásra irányuló olyan magatartásokban vesznek részt, amelyek célja az eredeti piacaik védelme, és annak elkerülése, hogy más gazdasági szereplők beléphessenek e piacokra (a megtámadott határozat (354) és (355) preambulumbekezdése).

46 Másrészt a Bizottság, miután emlékeztetett arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint valamely megállapodás konkrét hatásait nem szükséges vizsgálni, amennyiben bizonyítást nyert, hogy e megállapodás cél általi versenykorlátozásnak minősül, ami a Bizottság szerint a jelen ügyben így van, a felek érveire adott válaszként ugyanakkor megjegyezte mindenekelőtt azt, hogy a kikötést két versenytárs fogadta el, vagyis az alkalmas volt versenyellenes hatások kifejtésére; továbbá, még ha úgy is kellene tekinteni, hogy a kikötés nem alkalmas ilyen hatások kifejtésére, ez nem akadályozhatná meg, hogy azt cél általi versenykorlátozásnak lehessen minősíteni, mivel ha valamely megállapodás célja a verseny korlátozása, akkor a jogsértés fennállását illetően közömbös, hogy a megállapodás megkötése a szerződő felek érdekében állt-e, vagy sem, ezért nincs semmi jelentősége annak, hogy a versenykorlátozó célú kikötés alkalmatlannak bizonyulhatott arra, hogy a Telefónica vagy a PT kereskedelmi érdekeit illetően hatásokat fejtsen ki; végül pedig, hogy a felek semmilyen módon nem bizonyították, hogy olyan új tevékenységekbe kezdtek volna Spanyolországban vagy Portugáliában, amelyek cáfolhatták volna a kikötés végrehajtását, ami önmagában nem bizonyítja ugyan, hogy a kikötést végrehajtották, viszont arra utal, hogy ez megtörténhetett (a megtámadott határozat (240) és (357)–(365) preambulumbekezdése).

47 A Bizottság megítélése szerint meg kellett állapítani, hogy a jelen ügyben nem bizonyult szükségesnek a versenyre gyakorolt bármilyen kedvezőtlen hatás fennállásának bizonyítása, mivel a kikötés versenyellenes célja bizonyítást nyert, vagyis nem kellett részletesen értékelni minden egyes szóban forgó távközlési piacot, valamint azt, hogy a kikötés e piacokon belül milyen hatásokat gyakorol (a megtámadott határozat (366) preambulumbekezdése).

48 Harmadrészt, a Bizottság megjegyezte, hogy a kikötés nem elemezhető a Vivo-művelethez képest járulékos korlátozásként, mivel e kikötés az ibériai piacra vonatkozott, miközben a Vivo-művelet olyan gazdasági szereplőt érintett, amelynek a tevékenysége Brazíliára korlátozódott, továbbá hogy a kikötést nem lehetett úgy tekinteni, mint amely szükséges a művelet végrehajtásához (a megtámadott határozat (367)–(433) preambulumbekezdése).

49 A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a kikötés versenytilalmi kötelezettséget írt elő a felekkel szemben, és a belső piaci verseny korlátozását célzó piacfelosztási megállapodásnak minősült, ennélfogva pedig megsértette az EUMSZ 101. cikket, tekintettel a megállapodás tartalmára (és különösen a kikötés megszövegezésére, amely csak nagyon kevés, sőt semmilyen kétséget nem hagyott a természetét illetően), valamint a megállapodás hátterét képező gazdasági és jogi összefüggésekre (így például az elektronikus hírközlési piacokra, amelyeket liberalizáltak) és a felek tényleges magatartására (különösen arra, hogy saját kezdeményezésükre csak 2011. február 4-én, azt követően mondták fel a kikötést, hogy a Bizottság 2011. január 19-én megindította az eljárást, nem pedig a 2010. októberi telefonbeszélgetések után, ahogy azt a felek állítják) (a megtámadott határozat (434) preambulumbekezdése).

50 Negyedrészt, a Bizottság kiemelte, hogy a kikötés nem felelt meg az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésében meghatározott feltételeknek (a megtámadott határozat (436)–(446) preambulumbekezdése), továbbá érinthette a tagállamok közötti kereskedelmet (a megtámadott határozat (447)–(453) preambulumbekezdése).

51 Ötödrészt, a jogsértés időtartamát illetően a Bizottság megállapította, hogy az lefedte az ügylet végleges megkötésének időpontjától, vagyis 2010. szeptember 27-től (lásd a fenti 25. pontot) a kikötés felmondásának időpontjáig, vagyis 2011. február 4-ig terjedő időszakot (a megtámadott határozat (454)–(465) preambulumbekezdése).

52 Hatodrészt, ami a bírság összegének kiszámítását illeti, a Bizottság a megtámadott határozatban az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o.; a továbbiakban: iránymutatás) rendelkezéseit alkalmazta.

53 A kiszabandó bírság alapösszegének meghatározása érdekében a Bizottság a kikötés hatálya alá tartozó, a megtámadott határozat 5. szakaszában meghatározott szolgáltatások (lásd a fenti 38–40. pontot) eladásainak értékét, különösen pedig az egyes felek vonatkozásában kizárólag a származási országukban teljesített saját eladásaik értékét vette figyelembe (a megtámadott határozat (478)–(483) preambulumbekezdése).

54 A Bizottság emlékeztetett arra is, hogy általában azoknak az eladásoknak az értékét veszi figyelembe, amelyeket a vállalkozások a jogsértésben való részvételük utolsó teljes naptári éve során bonyolítottak, a jelen ügyben viszont a jogsértés egy évnél rövidebb ideig tartott, arra 2010 és 2011 között került sor. Következésképpen a Bizottság a vállalkozások 2011. évi eladásainak értékét vette alapul, amelyek alacsonyabb összegűek voltak, mint a felek által 2010-ben teljesített eladások (a megtámadott határozat (484) preambulumbekezdése).

55 Ami a jogsértés súlyát illeti, amely meghatározza az eladások értékének a bírság alapösszegének meghatározása szempontjából figyelembe veendő százalékát, a Bizottság emlékeztetett arra, hogy a jogsértés egy versenytilalomról, valamint a spanyol és portugál elektronikus távközlési és televíziós piacok felosztásáról szóló megállapodásból állt, továbbá hogy a Telefónica és a PT a saját országukban

inkumbens gazdasági szereplők voltak. A Bizottság ezenkívül megjegyezte, hogy figyelembe vette, hogy a felek nem tartották titokban a kikötést (lásd a fenti 16. és 27. pontot). E körülmények alapján a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a két érintett vállalkozás tekintetében az eladások értékének 2%-át kell figyelembe venni (a megtámadott határozat (489)–(491) és (493) preambulumbekezdése).

56 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság figyelembe vette, hogy a jogsértés lefedte a 2010. szeptember 27-től (az ügylet közjegyzői okiratba foglalásának, vagyis végleges megkötésének időpontja) 2011. február 4-ig (a felek által a kikötés megszüntetéséről kötött megállapodás időpontja) terjedő időszakot (a megtámadott határozat (492) preambulumbekezdése).

57 A Bizottság nem vett figyelembe semmilyen súlyosító körülményt, és úgy ítélte meg, hogy a kikötés 2011. február 4-én történő megszüntetésének időpontja enyhítő körülménynek minősül, mivel ez csupán tizenhat nappal az eljárás megindítását követően, illetve 30 nappal azt követően történt, hogy a feleknek megküldték az első információkérést. Továbbá, mivel a kikötés nem volt titkos, a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a felekkel szemben kiszabandó bírság alapösszegét 20%-kal csökkenteni kell (a megtámadott határozat (496), (500) és (501) preambulumbekezdése).

58 A bírság végleges összege a Telefónica esetében 66 894 000 euró, a PT esetében pedig 12 290 000 euró (a megtámadott határozat (512) preambulumbekezdése). A Bizottság kiemelte, hogy ez az összeg nem haladja meg az egyes érintett vállalkozások által elért teljes forgalom 10%-át (a megtámadott határozat (510) és (511) preambulumbekezdése).

59 A megtámadott határozat rendelkező részének szövege a következő:

„*1. cikk*

A [Telefónica] és a [PT] megsértette az [EUMSZ 101. cikket] azáltal, hogy az e társaságok által 2010. július 28-án kötött megállapodás kilencedik cikkéből álló versenytilalmi megállapodásban vett részt.

A jogsértés időtartama 2010. szeptember 27-től 2011. február 4-ig tartott.

2. cikk

Az 1. cikkben megállapított jogsértés miatt a következő bírságok kerülnek kiszabásra:

a) a [Telefónicával] szemben: 66 894 000 euró

b) a [PT-vel] szemben: 12 290 000 euró

[…]”

Az eljárás és a felek kérelmei

60 A Törvényszék Hivatalához 2013. április 9-én benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

61 Az előadó bíró javaslatára a Törvényszék (második tanács) az eljárás szóbeli szakaszának megnyitásáról határozott, és a Törvényszék 1991. május 2-i eljárási szabályzatának 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében a feleket dokumentumok benyújtására hívta fel. A felek e felhívásnak az előírt határidőn belül eleget tettek.

62 A Törvényszék a 2015. május 22-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és az általa feltett szóbeli kérdésekre adott válaszaikat.

63 A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:

– állapítsa meg, hogy a jelen megsemmisítés iránti keresetet érvényesen terjesztették elő, továbbá hogy e kereset az EUMSZ 263. cikk alapján és az EUMSZ 264. cikk szempontjából elfogadható;

– semmisítse meg a megtámadott határozatot;

– másodlagosan, csökkentse a felperessel szemben a megtámadott határozat 2. cikkében kiszabott bírság összegét;

– a Bizottságot kötelezze az eljárás költségeinek és a felperes részéről felmerült kiadásoknak a viselésére.

64 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– nyilvánítsa a keresetet elfogadhatatlannak;

– másodlagosan, nyilvánítsa a keresetet minden jogi alapot nélkülözőnek, a határozatot pedig pontosan a jelenlegi szövegével és ugyanilyen összegű bírsággal tartsa hatályban;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

A – *Az elfogadhatóságról*

65 A kereset alátámasztása érdekében a felperes hivatalosan két megsemmisítési jogalapra hivatkozik, amelyek közül az elsőt lényeges eljárási szabályok megsértésére, vagyis az indokolás hiányára és a bizonyítékok elégtelenségére, a másodikat pedig a Szerződés és az alkalmazására vonatkozó jogszabályok megsértésére alapítja, amennyiben a határozat a tényállással, a bizonyítással és a bizonyítékok elégséges jellegével kapcsolatos nyilvánvaló hibát, továbbá az EUMSZ 101. cikk értelmezésével kapcsolatos hibát tartalmaz, következésképpen megsérti e rendelkezést; megsérti a vizsgálati és a határozathozatali kötelezettséget; megsérti az *in dubio pro reo* elvét; megsérti azokat az elveket, amelyeket a Bizottság a bírságok kiszabása során köteles tiszteletben tartani, valamint megsérti az arányosság elvét.

66 A keresetlevél a tulajdonképpeni jogalapok kifejtése előtt három bevezető részt tartalmaz, amelyek a következő címeket viselik: „Tényállás”, „A kereset tárgya”, valamint „A határozat lényegi tartalma és főbb hibái”.

67 A Bizottság azt állítja, hogy mivel a keresetlevél nem világos és nem érthető, továbbá amiatt, ahogyan az a hivatkozott jogalapokat ismerteti, azt az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 44. cikke alapján elfogadhatatlannak kell nyilvánítani. A Bizottság előadja, hogy nagyon nehéz azonosítani, hogy a felperes megsemmisítési jogalapokként mire kíván hivatkozni, mivel a tulajdonképpeni jogalapok kifejtése csak a keresetlevél 276. pontjában kezdődik, ezt pedig több mint 250 pontnyi olyan fejtegetés előzi meg, amelyekben a felperes nem pontosítja, hogy a megtámadott határozat megsemmisítése iránti egy vagy több jogalap szerinte konkrétan miben áll. Másfelől a megsemmisítési jogalapok kifejtése keretében a felperes nem jelöli meg, hogy az említett fejtegetések mennyiben jelentősek az említett megsemmisítési jogalapok konkretizálása szempontjából.

68 Emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unió Bírósága alapokmánya 21. cikkének, valamint a Törvényszék 1991. május 2-i eljárási szabályzata 44. cikke 1. §-ának c) pontja értelmében minden keresetlevélnek tartalmaznia kell a jogvita tárgyát és a felhozott jogalapok rövid ismertetését. Ennek kellően egyértelműnek és pontosnak kell lennie, hogy lehetővé tegye az alperes számára védekezésének előkészítését, és a Törvényszék számára a keresetről való határozathozatalt, adott esetben további információ nélkül (2007. január 30-i France Télécom kontra Bizottság ítélet, T-340/03, EBHT, EU:T:2007:22, 166. pont). Másfelől az uniós bíróság megállapította: el kell ismerni, hogy a kereset jogalapjainak bemutatása nem kötődik az eljárási szabályzat szakkifejezéseihez és számozásához, és hogy e jogalapok tartalmi, nem pedig jogi minősítés révén történő ismertetése elegendő lehet, amennyiben az említett jogalapok a keresetlevélből kellően világosan kitűnnek (lásd: 1999. május 21-i Asia Motor France és társai kontra Bizottság végzés, T-154/98, EBHT, EU:T:1999:109, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 Ezzel szemben, ha a fentiek nem teljesülnek, és a keresetlevél nem fogalmazza meg különösen a megtámadott határozattal szembeni konkrét kifogásokat, a keresetet elfogadhatatlannak kell nyilvánítani (lásd ebben az értelemben: 2012. január 20-i Groupe Partouche kontra Bizottság végzés, T-315/10, EU:T:2012:21, 22. és azt követő pontok).

70 Így nem fogadható el, hogy mind az alperes intézmény, mind pedig a Törvényszék arra legyen korlátozva, hogy feltételezésekbe bocsátkozzanak a felperes állításainak lehetséges alapjául szolgáló akár ténybeli, akár jogi érveléseket és pontos megállapításokat illetően. Az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 44. cikke 1. §-ának célja ugyanis többek között épp az ilyen, jogbizonytalanságot okozó és a gondos igazságszolgáltatással összeegyeztethetetlen helyzetet megelőzése (lásd ebben az értelemben: 2008. május 19-i TF1 kontra Bizottság végzés, T-144/04, EBHT, EU:T:2008:155, 57. pont).

71 Végül meg kell állapítani, hogy azoknak az elemeknek, amelyek a megsemmisítés iránti keresetben a „Tényállás”, „A kereset tárgya”, vagy akár „A határozat lényegi tartalma és főbb hibái” cím alatt találhatók, első látásra nem az a rendeltetésük, hogy olyan önálló jogalapokat képezzenek, amelyek a megtámadott határozat megsemmisítését eredményezhetik, azok inkább a tényeket és a kifogásolt jogi aktust ismertetik. Ugyanakkor nem lehet eleve kizárni azt a lehetőséget, hogy a keresetlevél e része tartalmazza egy vagy több megsemmisítési jogalap ismertetését is. Mindazonáltal az ilyen címek alatt szereplő szövegrészt csak annyiban lehet a keresetlevél felépítése és általános rendszerében elfoglalt helye ellenére adott esetben jogalapnak tekinteni, amennyiben e szövegrészből világosan és egyértelműen kitűnik, hogy leíró jellegén kívül megkérdőjelezi a megtámadott határozatban szereplő megállapítások érvényességét (lásd ebben az értelemben: 2005. december 14-i Honeywell kontra Bizottság ítélet, T-209/01, EBHT, EU:T:2005:455, 106. pont, valamint 2008. július 1-jei Bizottság kontra D ítélet, T-262/06 P, EBHT-KSZ, EU:T:2008:239, 52. pont).

72 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a keresetlevél nem világos különösen amiatt, hogy a felperes több mint 200 pontban fejti ki „[a] határozat lényegi tartalm[át] és főbb hibái[t]”, mielőtt rátérne a tulajdonképpeni „jogalapokra”. Mivel e jogalapokat nagyon szűkszavúan ismerteti, úgy tűnik, hogy e mintegy 200 pontban kell azonosítani azokat a kifogásokat és érveket, amelyek a felhozott jogalapokat alátámasztják.

73 Másfelől úgy tűnik, hogy a felperesnek ez volt a szándéka, mint azt a válasz 69. pontjában kijelentette és a tárgyaláson is megerősítette. A Bizottság állításával ellentétben „[a] határozat lényegi tartalm[ára] és főbb hibái[ra]” vonatkozó részben azonosítani lehet azokat a kifogásokat, amelyeket a felperes a megtámadott határozattal és azon rendelkezésekkel szemben fogalmaz meg, amelyeknek a megsértésére hivatkozik. Nem lehet tehát azt állítani, mint azt a Bizottság teszi, hogy „a keresetlevélből világosan kitűnik az olyan jogi következtetések teljes hiánya, amelyek kétségbe vonhatnák a [megtámadott] határozat jogszerűségét”. Másfelől meg kell jegyezni, hogy a Bizottságnak módjában állt válaszolni a felperes által felhozott kifogásokra.

74 A fentiekből következik, hogy a Bizottság által felhozott elfogadhatatlansági kifogást el kell utasítani, a keresetlevelet pedig elfogadhatónak kell nyilvánítani.

75 Ugyanakkor meg kell állapítani, hogy jóllehet a keresetlevélben a tulajdonképpeni jogalapok ismertetését megelőző mintegy 200 pontban azonosítani lehet azokat a kifogásokat, amelyeket a felperes a megtámadott határozattal és azon rendelkezésekkel szemben fogalmaz meg, amelyeknek a megsértésére hivatkozik, a beadványait e kifogások és a felhozott jogalapok közötti összefüggés hiánya, valamint bizonyos terjengősség jellemzi. E körülmények között hasznos felidézni, hogy a Törvényszék ítéleteinek indokolására vonatkozó kötelezettsége nem értelmezhető úgy, hogy a Törvényszék köteles részletekbe menően válaszolni a felek minden egyes érvére, különösen, ha az nem kellően világos és pontos, és nincs részletes bizonyítékokkal alátámasztva (2003. szeptember 11-i Belgium kontra Bizottság ítélet, C-197/99 P, EBHT, EU:C:2003:444, 81. pont, valamint 2007. január 11-i Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ítélet, C-404/04 P, EU:C:2007:6, 90. pont). Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az indokolási kötelezettség keretében a Törvényszék nem köteles olyan magyarázatot adni, amely egyenként és kimerítően követi a jogvitában részt vevő felek által előadott összes érvet, és az indokolás lehet közvetett is, amennyiben lehetővé teszi az érdekelt felek számára, hogy megismerjék érvelésük Törvényszék általi elutasításának okait, és lehetővé teszi a Bíróság számára a felülvizsgálat elvégzését (lásd: 2009. július 16-i Bizottság kontra Schneider Electric ítélet, C-440/07 P, EBHT, EU:C:2009:459, 135. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

B – *Az ügy érdeméről*

1. *A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kereseti kérelmekről*

76 A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelmének alátámasztása érdekében a felperes a lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított jogalapra, valamint az EUMSZ 101. cikk és azon szabályok megsértésére alapított jogalapra hivatkozik, amelyeket az alkalmazása során tiszteletben kell tartani.

a) A lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított jogalapról

77 A felperes a lényeges eljárási szabályok megsértése címén azt állítja, hogy a megtámadott határozat nincs megindokolva és elégtelen bizonyítékokon alapul, ez utóbbi kifogást ugyanakkor – mint azt a felperes a tárgyaláson is megerősítette – az EUMSZ 101. cikk megsértésére alapított második megsemmisítési jogalap vizsgálata keretében kell elbírálni.

78 Az indokolás állítólagos hiányát illetően emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 296. cikk által előírt indokolási kötelezettség olyan lényeges eljárási szabálynak minősül, amelyet külön kell választani az indokolás megalapozottságának kérdésétől, amely a vitatott jogi aktus érdemi jogszerűségére vonatkozik (1998. április 2-i Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ítélet, C-367/95 P, EU:C:1998:154, 67. pont; 2001. március 22-i Franciaország kontra Bizottság ítélet, C-17/99, EBHT, EU:C:2001:178, 35. pont; 2011. szeptember 29-i Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, C-521/09 P, EBHT, EU:C:2011:620, 146. pont).

79 A jelen ügyben egyrészt meg kell állapítani, hogy a felperes a megtámadott határozat indokolásának hiányát a keresetlevél „Megsemmisítési jogalapok" című részében, „Az indokok hiánya" cím alatt tárgyalja. Az alábbiakban az e cím alatt szereplő kifogásokat kell megvizsgálni. Másrészt úgy tűnik, hogy a felperes a keresetlevelében mindvégig olyan kifogásokat ad elő, amelyek az indokolással kapcsolatos kifogásokkal vonhatók össze, viszont – az alábbi 165–168., 220–224. és 254–256. pontban vizsgált kifogások kivételével – valójában a megtámadott határozat megalapozottságának kérdésére vonatkoznak, vagyis azon érdemi kérdések elemzése során kell azokat megvizsgálni, amelyekhez kapcsolódnak.

80 Azon kifogásai keretében, amelyek formailag az indokolási kötelezettség megsértésére alapított jogalaphoz kapcsolódnak, a felperes annak felidézése után, hogy az említett kötelezettséget az EUMSZ 296. cikk írja elő, megelégszik annak kijelentésével, hogy „a megtámadott határozat indokolása alapvető kérdésekkel kapcsolatos kihagyásokat, pontatlanságokat és hibákat tartalmaz, ami orvosolhatatlanul kihat a benne foglalt következtetésekre”, továbbá azzal, hogy utaljon „például” a Bizottság által a megtámadott határozat (264) és azt követő, valamint (353) preambulumbekezdésében tett megállapításokra. A felperes fejtegetéseiből ugyanakkor kitűnik, hogy az említett preambulumbekezdésekben szereplő megállapításoknak valójában nem az indokolását, hanem a megalapozottságát vitatja, mint azt egyébként is a tárgyaláson is megerősítette, amit a jegyzőkönyvben rögzítettek.

81 A fentiekből következik, hogy a lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított jogalapot, amennyiben az nem azon kifogásokhoz kapcsolódik, amelyek valójában a megtámadott határozat megalapozottságát vitatják, továbbá az alábbi 165–168., 220–224. és 254–256. pontok fenntartásával anélkül el kell utasítani, hogy meg kellene vizsgálni a felperes azon érveit, amelyek az indokolási kötelezettségre tekintettel formailag e jogalapokhoz kapcsolódnak.

b) Az EUMSZ 101. cikk és az alkalmazására vonatkozó jogszabályok megsértésére alapított jogalapról

82 A felperes szerint figyelembe véve a kikötés természetét, továbbá a körülményeket, valamint azokat a jogi és gazdasági összefüggéseket, amelyekbe e kikötés illeszkedik, sem a kikötést, sem pedig az arra vonatkozó kötelezettséget nem lehet cél általi versenykorlátozásnak tekinteni, hogy a felek tartózkodjanak attól, hogy az ibériai piacon egymással versenyezzenek.

83 A felperes tehát azt kifogásolja, hogy a Bizottság megsértette az EUMSZ 101. cikket azáltal, hogy a kikötést cél általi versenykorlátozásnak minősítette. Ebben az összefüggésben azt állítja, hogy a Bizottság nem szolgált bizonyítékkal a jogsértésről, továbbá ez az intézmény a tényállással, a bizonyítással és a bizonyítékok elégséges jellegével kapcsolatos nyilvánvaló hibát, valamint az EUMSZ 101. cikk alkalmazásával kapcsolatos hibát követett el, megsértette a vizsgálati és a határozathozatali kötelezettséget, végül pedig megsértette az *in dubio pro reo* elvét.

84 A felperes – mint azt a tárgyaláson is megerősítette – e jogalap alátámasztása érdekében lényegében a következő jogi és ténybeli érveket adja elő: a kikötés nem állt semmilyen kapcsolatban a Vivo-művelettel, hanem a PT-nek a Telefónica tulajdonában lévő részesedéseire vonatkozóan a PT-t megillető azon visszavásárlási joghoz (a továbbiakban: visszavásárlási jog) kapcsolódott, amely a második és a harmadik ajánlatban szerepelt, viszont amelyet a megállapodás végleges változata már nem tartalmazott, illetve a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak a lemondásához, amit a megállapodás írt elő; a kikötés két különálló kötelezettséget tartalmazott: egy önellenőrzési főkötelezettséget, valamint egy másodlagos versenytilalmi kötelezettséget, amelyek közül az utóbbi csak akkor vált kötelező erejűvé, ha az előbbinek a lefolytatása során megállapítják a jogszerűségét; a kikötés nem minősülhetett cél általi versenykorlátozásnak, mivel a Bizottság nem bizonyította, hogy a Telefónica és a PT potenciális versenytársak lettek volna, vagyis a kikötés alkalmas lett volna a verseny korlátozására, végül pedig, mivel a kikötés nem minősült cél általi versenykorlátozásnak, a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia a hatásait.

Előzetes észrevételek

85 Emlékeztetni kell arra, hogy valamely megállapodás, vállalkozások társulása által hozott döntés vagy összehangolt magatartás akkor tartozik az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá, ha „célja vagy hatása” a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

86 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a vállalkozások közötti összejátszás bizonyos típusai a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutatnak ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy hatásaik vizsgálata nem szükséges (lásd: 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ügy, C-67/13 P, EBHT, EU:C:2014:2204, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87 Ezen ítélkezési gyakorlat azzal a körülménnyel függ össze, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos formái jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére (lásd: CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

88 Ily módon el kell fogadni, hogy bizonyos összejátszásra irányuló magatartások, úgymint a kartellek révén való horizontális árrögzítéshez vezető magatartások úgy tekinthetők, hogy annyira valószínűen negatív hatásokkal járnak különösen az áruk és szolgáltatások árára, mennyiségére vagy minőségére, hogy úgy tekinthető, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában szükségtelen bizonyítani a piacra gyakorolt tényleges hatásaikat. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy az ilyen magatartások a termelés csökkenésével és az árak növekedésével járnak, és a forrásoknak különösen a fogyasztók hátrányára való kedvezőtlen elosztását eredményezik (CB kontra Bizottság ítélet, fenti 86. pont, EU:C:2014:2204, 51. pont).

89 Amennyiben azonban a vállalkozások közötti egyeztetés valamely típusának elemzése nem tár fel a verseny tekintetében elegendő károssági fokot, meg kell vizsgálni az egyeztetés hatásait, és az egyeztetés megtiltásához olyan tényezők együttes megléte szükséges, amelyek azt bizonyítják, hogy a verseny működése érezhetően akadályozva vagy korlátozva volt, illetve torzult (lásd: CB kontra Bizottság ítélet, fenti 86. pont, EU:C:2014:2204, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

90 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint annak értékelése során, hogy valamely vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi” versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik. Az említett háttér értékelése keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is (lásd: CB kontra Bizottság ítélet, fenti 86. pont, EU:C:2014:2204, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

91 Ezenkívül, noha a felek szándéka nem szükséges elem a vállalkozások közötti megállapodás korlátozó jellegének meghatározásához, a versenyhatóságokat, a nemzeti bíróságokat vagy az uniós bíróságot semmi nem akadályozza abban, hogy tekintetbe vegyék e szándékot (lásd: CB kontra Bizottság ítélet, fenti 86. pont, EU:C:2014:2204, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

92 A felperes által előadott érveket a fenti elvek alapján kell mérlegelni.

Az arra alapított érvelésről, hogy a kikötés a visszavásárlási joghoz, illetve a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak a lemondásához kapcsolódott

93 A felperes azt állítja, hogy a kikötés nem állt semmilyen kapcsolatban a Vivo-művelettel, hanem a visszavásárlási joghoz kapcsolódott, amely a második és a harmadik ajánlatban szerepelt (amelyek közül az utóbbi csupán áremelésből állt, a megállapodás feltételeinek újabb változata nélkül), és amelyet a megállapodás végleges változata már nem tartalmazott, illetve a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak a lemondásához, amit a megállapodás írt elő.

94 A felperes hangsúlyozza, hogy a visszavásárlási jog és a kikötés egyszerre jelentek meg a második ajánlatban, és azt állítja, hogy a versenytilalmi kötelezettség tipikusan jellemző az aktív eszközöknek a visszavásárlási joghoz hasonló olyan megszerzésére, amely annak kockázatával jár, hogy az átruházó kiaknázza az átruházott ágazatot, amelyet jól ismer.

95 Mivel a Telefónica a PT tőkéjében fennálló részesedését hozzávetőleg 2%-ra csökkentette, amit 2010. június 23-án jelentett be, a negyedik ajánlat már nem a visszavásárlási jogot, hanem a Telefónicával szembeni azon kötelezettséget tartalmazta, hogy tegye meg az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy a PT igazgatótanácsában helyet foglaló két képviselője lemondjon e megbízatásról. A tárgyalási folyamat nehézségei folytán ugyanakkor a korábbi ajánlatokból származó bizonyos rendelkezéseket nem tárgyalták újra, vagyis a kikötést az „a jogszabályok által megengedett mértékben” fordulat beillesztésével megtartották.

96 A felperes a tárgyaláson a Törvényszék kérdésére válaszolva jelezte, hogy nem állítja, hogy a kikötést a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásnak kellett volna minősíteni. Ugyanakkor a nyilatkozataiból lényegében az tűnik ki, hogy állítása szerint a versenytilalmi kötelezettségvállalást egyrészt a Telefónica tulajdonában lévő részvényeivel kapcsolatos visszavásárlási joghoz, másrészt pedig az igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak lemondásához társította. A felperes szerint ezenkívül, amikor a visszavásárlási jogot a negyedik ajánlat időpontjában törölték a megállapodás tervezetéből, abba beillesztették az „a jogszabályok által megengedett mértékben” fordulatot, ezáltal pedig a versenytilalmi kikötést önellenőrzési kikötéssé alakították át. E feltételek mellett, és amennyiben ezzel az érveléssel a felperes a kikötést ki akarja vonni az EUMSZ 101. cikk alkalmazása alól, az alábbiakat kell megállapítani.

97 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy amennyiben valamely meghatározott ügyletre vagy tevékenységre – semlegességénél vagy a versenyre gyakorolt kedvező hatásánál fogva – nem terjed ki az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom elve, ezen ügylet vagy e tevékenység egy vagy több résztvevője kereskedelmi önállóságának korlátozására sem terjed ki az említett tilalom elve akkor, ha e korlátozás az említett ügylet vagy tevékenység megvalósításához objektíve szükséges, és azok célkitűzésével arányos (lásd: 2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, C-382/12 P, EBHT, EU:C:2014:2201, 89. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

98 Amikor ugyanis az ilyen korlátozás nem választható el az alapügylettől vagy az alaptevékenységtől azok létének vagy céljainak veszélyeztetése nélkül, meg kell vizsgálni e korlátozás EUMSZ 101. cikkel való összeegyeztethetőségét azon alapügylet vagy alaptevékenység EUMSZ 101. cikkel való összeegyeztethetőségével együtt, amelynek a korlátozás a járulékos részét képezi, noha első látásra úgy tűnhet, hogy külön vizsgálva az ilyen korlátozásra kiterjed az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom elve (MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 97. pont, EU:C:2014:2201, 90. pont).

99 Következésképpen a járulékos korlátozás fogalma alá tartozik minden olyan korlátozás, amely az alapügylet megvalósításához közvetlenül kapcsolódik, és ahhoz szükséges (2001. szeptember 18-i M6 és társai kontra Bizottság ítélet, T-112/99, EBHT, EU:T:2001:215, 104. pont, valamint 2012. június 29-i E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, T-360/09, EBHT, EU:T:2012:332, 62. pont).

100 Az alapügylet megvalósításához közvetlenül kapcsolódó korlátozáson minden olyan korlátozást érteni kell, amelynek jelentősége az alapügylet megvalósításához képest másodlagos, és amely az alapügylethez nyilvánvalóan kapcsolódik (M6 és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2001:215, 105. pont, valamint E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 63. pont).

101 Valamely korlátozás szükségességének követelménye kettős vizsgálatot igényel. Egyrészt ugyanis el kell dönteni, hogy a korlátozás objektív módon szükséges-e az alapügylet megvalósításához, másrészt pedig azt, hogy e korlátozás arányos-e az alapügylethez képest (M6 és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2001:215, 106. pont, valamint E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 64. pont).

102 Valamely korlátozás objektív szükségességével kapcsolatosan ki kell emelni, hogy mivel az uniós versenyjogban nem ismerhető el a józan mérlegelés elvének létezése, a járulékos korlátozások megítélésének keretében helytelen lenne az objektív szükségesség feltételét olyan feltételnek tekinteni, amely valamely megállapodás versenyt szolgáló és versenyellenes hatásainak mérlegelésével jár (M6 és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2001:215, 107. pont, valamint E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 65. pont).

103 Ezt az álláspontot nem csupán az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése hatékony érvényesülésének tiszteletben tartásának célja indokolja, hanem a koherencia is. Ugyanis mivel az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése nem követeli meg valamely alapkorlátozás versenyt szolgáló és versenyellenes hatásainak elemzését, ugyanezt kell megállapítani az ehhez tartozó korlátozások elemzésére vonatkozóan is (M6 és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2001:215, 108. pont, valamint E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 66. pont).

104 Következésképpen valamely korlátozásnak az alapügylethez viszonyított objektív szükségességének vizsgálata csak viszonylagosan absztrakt lehet. Ez esetben ugyanis nem annak elemzéséről van szó, hogy a szóban forgó piacon fennálló versenyhelyzetre tekintettel a korlátozás elengedhetetlen-e az alapügylet kereskedelmi sikeréhez, hanem valójában azt kell meghatározni, hogy az alapügylet konkrét keretében szükség van-e a korlátozásra ezen ügylet megvalósításához. Amennyiben a korlátozás hiányában az alapügylet nehezen megvalósíthatónak vagy akár megvalósíthatatlannak bizonyul, a korlátozás az alapügylet megvalósításához objektív módon szükségesnek tekinthető (M6 és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2001:215, 109. pont, valamint E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 67. pont).

105 Amennyiben valamely korlátozás objektíven szükséges az alapügylet megvalósításához, még ellenőrizni kell, hogy annak időtartama és tárgyi, illetve területi hatálya ne menjen túl azon, ami az említett ügylet megvalósításához szükséges. Ha a korlátozás időtartama és hatálya meghaladja azt a mértéket, amely az ügylet megvalósításához szükséges, akkor a korlátozást az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésének keretében külön kell megvizsgálni (E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 68. pont).

106 Meg kell említeni, hogy amennyiben valamely kötelezettségvállalás alapügylethez viszonyított járulékos jellegének értékelése az alperes általi összetett gazdasági értékelést tesz szükségessé, ezen értékelés bírósági felülvizsgálata az eljárási szabályok betartásának, az indokolás elégséges voltának, a tények anyagi pontosságának, nyilvánvaló mérlegelési hibának és a hatáskörrel való visszaélés hiányának ellenőrzésére korlátozódik (E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 69. pont).

107 Amennyiben megállapításra kerül, hogy valamely korlátozás közvetlenül kapcsolódik és szükséges az alapügylet megvalósításához, e korlátozásnak a versenyszabályokkal való összeegyeztethetőségét az alapügylet összeegyeztethetőségével együtt kell vizsgálni. Így, amennyiben az alapügylet nem tartozik az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében kimondott tilalom hatálya alá, ugyanez vonatkozik az ezen ügylethez közvetlenül kapcsolódó, és ahhoz szükséges korlátozásokra is. Ezzel szemben, amennyiben az alapügylet e rendelkezés értelmében korlátozásnak minősül, viszont az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése értelmében mentességben részesül, ez a mentesítés a járulékos korlátozásokra is kiterjed (E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 70. pont).

108 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy az 1985. július 11-i Remia és társai kontra Bizottság ítéletben (42/84, EBHT, EU:C:1985:327, 17–20. pont) a Bíróság egy vállalkozásátruházási szerződésbe illesztett versenytilalmi kikötést vizsgált. Miután megállapította, hogy egyedül az, hogy a versenytilalmi kikötéseket vállalkozásátruházási szerződésbe illesztik, önmagában nem vonja ki azokat az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének hatálya alól, a Bíróság megjegyezte, hogy annak mérlegeléséhez, hogy az ilyen kikötések az e cikkben előírt tilalom hatálya alá tartoznak-e, meg kell vizsgálni, hogy azok hiányában hogyan alakulna a verseny. A Bíróság kiemelte, hogy olyan helyzetben, amikor az eladó és a vevő az átruházás után is versenyben marad egymással, a vállalkozásátruházási megállapodást nem lehetne végrehajtani, mivel az eladónak – amely különösen jól ismeri az átruházott vállalkozás sajátosságait – továbbra is lehetősége lenne arra, hogy a korábbi ügyfélkörét magához vonja, vagyis ilyen helyzetben a versenytilalmi kikötéseknek főszabály szerint megvan az az érdemük, hogy biztosítják az átruházás lehetőségét és tényleges lebonyolítását, pontosítva, hogy e kikötéseknek ugyanakkor szükségesnek kell lenniük az átruházott vállalkozás átszállásához, az időtartamuknak és hatályuknak pedig szigorúan e célkitűzésre kell korlátozódniuk.

109 A visszavásárlási jogot és a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozását illetően meg kell jegyezni, hogy a felperes a keresetlevél 20. és 76. pontjában azt állítja, hogy a kikötésnek e két elemhez viszonyítva hasonló célja volt, mint a vállalkozásátruházási megállapodásokba illesztett versenytilalmi kikötéseknek, vagyis az, hogy megakadályozza a Telefónicát abban, hogy a PT igazgatótanácsában való jelenlétének köszönhetően megszerzett információkat a PT-vel való versenyzés érdekében felhasználja.

110 Ami egyfelől a visszavásárlási jogot illeti, meg kell állapítani, hogy az a megállapodás végleges változatában már nem szerepelt, vagyis nem indokolhatja a kikötést, ami egyébként az okát képezi annak, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg, hogy a kikötést lehetett-e a visszavásárlási joghoz képest járulékos korlátozásnak minősíteni (lásd a megtámadott határozat (390) preambulumbekezdését). Mindazonáltal továbbá meg kell állapítani, hogy a felperes megelégszik egyrészt annak előadásával, hogy „a versenytilalmi kötelezettség a PT érdekében állt, és tipikusan jellemző az aktív eszközöknek a visszavásárlási jog gyakorlása útján történő megszerzéséhez hasonló jellemzőkkel rendelkező megszerzésére, különösen az irányítás megerősítését eredményező olyan megszerzésre, amely jelentős beruházással és azzal a kockázattal jár, hogy az átruházó kiaknázza az átruházott ágazatot, amelyet jól ismer”; másrészt azon részesedés mértékének (10%) hangsúlyozásával, amelynek a visszavásárlási jog tárgyát kell képeznie, harmadrészt pedig annak állításával, hogy „a PT hozzá volt szokva ahhoz, hogy a részvények vásárlására és eladására irányuló megállapodásokhoz ilyen típusú kikötéseket társítsanak, amennyiben azok időben korlátozottak [voltak], és a folyamatban lévő tevékenységeket nem érintették hátrányosan”, továbbá hogy „a PT-nek érdekében állt, hogy a visszavásárlási jog gyakorlását követően rövid távon megvédje magát”.

111 Azt azonban nem magyarázza meg a felperes, hogy a Telefónica tulajdonában lévő PT-részvények eladása miért, illetve a jelen ügyben konkrétan hogyan járhatott volna annak kockázatával, hogy az átruházó továbbra is kiaknázza azt az érintett ágazatot, amelyet jól ismert, sem pedig azt, hogy a visszavásárlási jog gyakorlása folytán konkrétan mitől kellene megvédenie magát.

112 Továbbá a felperes, jóllehet kitart amellett, hogy a visszavásárlási jog és a versenytilalmi kikötés a második ajánlat keretében egyszerre jelent meg, ami azt sugallja, hogy összefüggés van a kettő között, nem bizonyítja, hogy a kettő bevezetése összekapcsolódott volna. Így a felperes annak kijelentésére szorítkozik, hogy a visszavásárlási jog a Telefónica és a PT között 2010. június 1-jén 2 óra 53 perc és 17 óra között lezajlott azon levélváltásból ered, amely a második ajánlat árának emelkedéséhez vezetett. Az említett levélváltás, amelyet a Bizottság a Törvényszék kérdésére adott válaszként csatolt, a Telefónica és a PT közötti e-mailváltásból áll, amely a megállapodás szövegének egymást követő átírásait tartalmazza, kiemelve a módosításokat. Jóllehet a megállapodás e változatai kétségkívül tartalmazzák a visszavásárlási jogot és a versenytilalmi kikötést, azokból mégsem lehet levezetni, hogy az utóbbi a visszavásárlási joggal függőségi kapcsolatban lenne.

113 E feltételek mellett meg kell állapítani, hogy nem állítható, hogy a kikötést a visszavásárlási joghoz képest járulékos korlátozásnak lehetne minősíteni.

114 Ami másfelől a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak a távozását illeti, a felperes kitart amellett, hogy e tagok érzékeny információkhoz férhettek hozzá, anélkül azonban, hogy bizonyítaná, hogy valós kockázat állt fenn arra, hogy a Telefónica a PT igazgatótanácsa általa kinevezett tagjai révén megszerzett információkat e tagok távozása után a PT hátrányára használja fel.

115 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a felperes nem ad elő olyan adatokat, amelyek cáfolhatnák a Bizottság által a megtámadott határozat (391)–(401) preambulumbekezdésében levont azon következtetéseket, amelyek szerint a kikötést nem lehet a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásként igazolni.

116 Így a Bizottság többek között azt állította, hogy a portugál társasági jog, konkrétabban pedig a portugál kereskedelmi törvénykönyv 64., 254. és 398. cikke az igazgatótanács tagjaival szemben előírja, hogy azokat az információkat, amelyekhez e minőségükben hozzáférhettek, ne használják a társaság megfelelő működéséhez szükséges célokon kívüli egyéb célokra (a megtámadott határozat (395) preambulumbekezdése). Márpedig a felperes nem magyarázza meg, hogy ilyen jogszabályi kötelezettség mellett a kikötés miért volt szükséges a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak rendelkezésére bocsátott információk védelméhez azt követően, hogy e tagok távoztak az említett igazgatótanácsból.

117 Hasonlóképp, azzal kapcsolatban, hogy állítólag védelemben kell részesíteni azokat a bizalmas információkat, amelyekhez a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjai hozzáférhettek, a Bizottság megjegyezte, hogy az említett információkat a Vivo-műveletet megelőzően bocsátották e tagok rendelkezésére, továbbá hogy ebben az időpontban semmilyen versenytilalmi kötelezettségvállalást nem ítéltek szükségesnek, valamint hogy a felek nem bizonyították, hogy a Telefónicának a PT igazgatótanácsából történő kivonulása miért tette szükségessé versenytilalmi kötelezettségvállalás elfogadását (a megtámadott határozat (393) és (394) preambulumbekezdése).

118 Az eddigi megfontolásokból következik, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a kikötés a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozás lett volna.

119 Továbbá meg kell jegyezni, hogy a felperes nem mondott ellent a Bizottság által a megtámadott határozat (402)–(404) preambulumbekezdésében tett azon megállapításoknak sem, amelyek szerint még ha feltételezzük is, hogy a versenytilalmi kötelezettségvállalás szükséges volt a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjai távozásának végrehajtásához az említett szerv rendelkezésére bocsátott bizalmas információk védelmének biztosítása érdekében, az ilyen kötelezettségvállalásnak akkor is a szigorúan szükséges mértékre kellett volna szorítkoznia, ami nem így van a kikötés esetében, amely kétoldalú, vagyis nem csupán a Telefónicának tiltja meg a PT-vel való versenyzést, hanem a PT-nek is a Telefónicával való versenyzést.

120 Végül mindenképp meg kell jegyezni, mint azt a Bizottság is helyesen hangsúlyozza a megtámadott határozat (386) és (387) preambulumbekezdésében, hogy az alapkötelezettséghez viszonyítva kell vizsgálni azt a kérdést, hogy valamely korlátozás járulékosnak minősíthető-e. Márpedig a jelen ügyben azt az alapügyletet, amelyhez képest a versenytilalmi kikötést mérlegelni kell, nem a visszavásárlási jog, és nem is a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozása, hanem a Vivo-művelet képezi. A felperes azonban nem ad elő semmilyen adatot, amely annak bizonyítására irányulna, hogy a kikötés az említett művelet végrehajtásához szükséges lett volna.

121 Az eddigi megfontolásokból következik, hogy a felperes elmulasztotta bizonyítani, hogy a kikötést a visszavásárlási joghoz képest járulékos korlátozásnak kellett volna minősíteni, mivel az a megállapodásban szerepelt, amit a megállapodás körülményeinek mérlegelése során figyelembe kellett volna venni. Hasonlóképp, a felperes nem bizonyította, hogy a kikötés a PT igazgatótanácsa Telefónica

által kinevezett tagjainak a megállapodás végleges változatában előírt távozásához képest járulékos korlátozás lett volna, vagyis e címen mentesülnie kellett volna az EUMSZ 101. cikkben előírt tilalom alól.

Az arra alapított érvelésről, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott

122 A felperes azt állítja, hogy a kikötés nem tartalmazott semmilyen, az EUMSZ 101. cikkel összeegyeztethetetlen versenytilalmi kötelezettséget: a kikötésben előírt versenytilalmi kötelezettség attól a feltételtől függött, hogy azt a két félnek ellenőriznie kell és jóvá kell hagynia, amennyiben pedig erre az ellenőrzésre sor kerül, és annak eredményeként megállapítják, hogy a versenytilalmi kötelezettség nem megengedett, az anélkül semmissé válik, hogy valaha is joghatásokat fejtett volna ki. A felperes szerint minden szempontból ez az értelmezés bizonyul a szóban forgó rendelkezés leghihetőbb értelmezésének.

123 A felperes szerint ugyanis a kikötés az „a jogszabályok által megengedett mértékben” fordulat folytán két kötelezettséget tartalmazott: egy másodlagos versenytilalmi kötelezettséget és egy elsődleges önellenőrzési kötelezettséget, amely azt írta elő a felekkel szemben, hogy ellenőrizzék a versenytilalmi kötelezettség jogszerűségét, és ha a kikötés által előírt önellenőrzési művelet arra az eredményre vezetne, hogy a versenytilalmi kötelezettség nem jogszerű, az automatikusan érvényét veszti.

124 A 2010. október 26-i és 29-i telefonos konferenciabeszélgetések során a felek lefolytatták a kikötés által előírt önellenőrzési műveletet, és arra az eredményre jutottak, hogy a versenykorlátozás nem megengedett. Ekkor megvizsgálták azt a kérdést, hogy a kikötést törölni kell-e, ez a megoldás viszont számukra kevéssé tűnt összeegyeztethetőnek az önellenőrzési kötelezettség fennállásával, amelyet a kikötés ekkor már tartalmazott. A PT ezért elfogadta, hogy a kikötésben előírt kötelezettséget az önellenőrzési művelet lefolytatásával teljesítették, a hatáskörrel rendelkező hatóságokat pedig tájékoztatni kell az említett művelet eredményéről. Ebben az összefüggésben kell értelmezni a felek között 2011. február 4-én létrejött azon megállapodást, amely kiiktatta a kikötést, és megerősítette, hogy az soha nem írt elő versenytilalmi kötelezettséget egyik féllel szemben sem.

125 Végül a versenytilalmi kötelezettség a felperes szerint a jóváhagyása előtt nem válthatott ki joghatásokat, következésképpen azt nem lehetett cél általi korlátozásnak minősíteni. Mindenesetre még ha is így lett volna, a kikötés 2010. október 29-én, vagyis abban az időpontban érvényét vesztette, amikortól kezdve világossá vált a két fél számára, hogy nem hivatkozhatnak a megállapodásra annak érdekében, hogy tartózkodjanak az egymással való kölcsönös versenyzéstől.

126 A jelen kereset keretében a felperes a Bizottság által a megtámadott határozatban levont bizonyos következtetéseket vitatja, anélkül azonban, hogy konkrét adatokkal, vagy legalább az e következtetések kétségbe vonására alkalmas releváns érvekkel szolgálna. A felperes az érvelése keretében lényegében a következő pontokra tér ki: egyrészt, téves a megtámadott határozat (255) preambulumbekezdésében szereplő azon következtetés, amely szerint a kikötés megszövegezése alapján nyilvánvaló annak versenyellenes jellege; másrészt, a feleknek megalapozottan voltak kétségeik annak lehetőségével kapcsolatban, hogy a kikötés a visszavásárlási joghoz vagy az igazgatótanács Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásként jogszerű lehet; harmadrészt, a megállapodás megtárgyalásának feltételei indokolták, hogy e lehetőség vizsgálatát későbbre halasszák; negyedrészt, a 2010. októberi audiokonferenciák bizonyítják, hogy a kikötésben előírt önellenőrzési műveletre sor került; ötödrészt, a kikötés törléséről szóló, 2011. február 4-i megállapodás megerősíti, hogy az önellenőrzési műveletre sor került, a kikötés pedig soha nem fejtette ki a legcsekélyebb joghatást sem; hatodrészt, a Bizottság tévesen értelmezte a PT által a 2011. január 5-i információkérésre adott választ, végül hetedrészt, a feleknek mindenképp elegendő érvük volt arra, hogy a kikötést ne tartsák tiszteletben.

127 Először is, a felperes azon érve, amely szerint a megtámadott határozat (255) preambulumbekezdésében szereplő következtetés téves, azon érveléséhez kapcsolódik, amely annak pontosításából áll, hogy a Bizottság állításával ellentétben a felperes nem egyszerű önellenőrzési kötelezettségként elemzi a kikötést, hanem azt állítja, hogy a kikötés két kötelezettséget tartalmazott, amelyek közül az egyik előzetes, a másik pedig végleges volt: az előzetes önellenőrzési kötelezettség annak vizsgálatát jelentette, hogy a versenytilalmi kötelezettség lehetséges volt-e, míg ez utóbbi kötelezettség nem jöhetett létre anélkül, hogy a felek megvizsgálták volna, hogy lehetséges volt-e. Az „a jogszabályok által megengedett mértékben” fordulat beillesztése ugyanis azt jelentette, hogy egyik fél sem követelhette a másik féltől a versenyzéstől való tartózkodást anélkül, hogy előbb jóváhagyta volna e magatartás jogszerűségét, mivel a versenyzéstől való tartózkodásra irányuló kötelezettség az e korlátozás jogszerűségének ellenőrzésére irányuló kötelezettség tiszteletben tartásától függött.

128 A versenytilalmi kötelezettség tehát nem keveredik össze az önellenőrzési kötelezettséggel, a 2010. októberi audiokonferenciák során pedig az lett az önellenőrzés eredménye, hogy a versenytilalmi kötelezettség nem volt jogszerű. A törlésről szóló megállapodásnak az volt a célja, hogy a kétségek eloszlatása érdekében kiiktassa a kikötést, és végleg elvesse azt az elgondolást, hogy a felek között bármilyen versenytilalmi megállapodás létezik, nem pedig az, hogy véget vessen az önellenőrzési kötelezettségnek.

129 A Bizottsággal azonos módon meg kell jegyezni, hogy nincs semmilyen jelentősége annak az állítólagos különbségnek, amelyet a felperes a megtámadott határozat (76) preambulumbekezdésében foglalt azon állítás, amely szerint „a felek azt állítják, hogy a kikötés ahelyett, hogy versenytilalmi kötelezettséget írna elő, csupán egyszerű önellenőrzési kötelezettséget állapít meg a versenytilalmi kötelezettségvállalás jogszerűségére és terjedelmére vonatkozóan”, valamint azon állítás között állít fel, amely szerint „a kikötés olyan versenytilalmi kötelezettséget tartalmazott, amelynek a jogszerűsége a felek jóváhagyásától függött”. E két állítás lényegében annak kijelentésével egyenértékű, hogy a kikötésben előírt versenytilalmi kötelezettség az „a jogszabályok által megengedett mértékben” fordulatnak köszönhetően nem hatályosulhatott azt megelőzően, hogy a felek elemezték volna annak jogszerűségét. Ezenkívül ellentétben azzal, amit a felperes előadni látszik, az az állítólagos pontosítás, amely szerint a kikötés nem önellenőrzési kötelezettséget, hanem előzetes önellenőrzési kötelezettséget és ezt követő versenytilalmi kötelezettséget tartalmazott, nem teszi lehetővé a Bizottság által a megtámadott határozatban kifejtett érvek cáfolatát.

130 Így ami a Bizottság által a megtámadott határozat (255) preambulumbekezdésében levont következtetést illeti, a felperes azon állítólagos pontosítása, amely szerint a kikötés szerinte nem csupán önellenőrzési kötelezettséget, hanem egy – másodlagos – versenytilalmi kötelezettséget is tartalmazott, nem változtat semmit azon, hogy a kikötés szövege nyilvánvalóan nem tartalmaz semmilyen utalást bármilyen önellenőrzési műveletre, vagyis nem támaszthatja alá a felek azon érvelését, amely szerint a kikötés ilyen művelet lefolytatására irányuló kötelezettséget tartalmazott.

131 Másodszor, meg kell állapítani, hogy a felperes többi érvének sem lehet helyt adni. A felperes által a jelen kereset keretében hivatkozott körülmények vizsgálatából ugyanis kitűnik, hogy a felperes elmulasztotta érvényesen cáfolni a Bizottság által lefolytatott azon elemzést, amely szerint nem lehet helyt adni annak az elgondolásnak, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott, erre az önellenőrzésre sor került, a versenytilalmi kötelezettség pedig soha nem hatályosult, vagyis nem lehet szó az EUMSZ 101. cikk megsértéséről. A felperes annak kijelentésére szorítkozik, hogy a versenytilalmi kötelezettség annak ellenőrzésétől függött, hogy van-e lehetőség ilyen kötelezettségre, viszont nem ad elő semmilyen körülményt, amely kétségbe vonhatná a Bizottság által annak bizonyítása érdekében előadott körülményeket, hogy semmi nem utal arra, hogy a kikötés olyan önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott volna, amelytől a versenytilalmi kötelezettség hatálybalépése függött.

132 Egyrészt, a felperes olyan körülményeket ad elő, amelyek azt hivatottak bizonyítani, hogy azt az értelmezést, amely szerint a kikötés a versenytilalmi kötelezettség jogszerűségére vonatkozó önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott, megerősíti az, hogy észszerű kétség állt fenn azzal kapcsolatban, hogy a versenytilalmi kötelezettséget a visszavásárlási joghoz és a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásnak lehet minősíteni. Így a felperes azt állítja, hogy az összefüggéseket és a tárgyalással járó nyomásgyakorlást figyelembe véve úgy tűnt számára észszerűnek, hogy a versenytilalmi kötelezettséget félretegye addig, amíg megvizsgálják a visszavásárlási jog kiiktatásával és a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásával járó következményeket.

133 Ezt az érvelést el kell utasítani.

134 Ami egyfelől a visszavásárlási jogot illeti, emlékeztetni kell arra, hogy azt a második és a harmadik ajánlat tartalmazta (a megtámadott határozat (41) és (46) preambulumbekezdése), a negyedik ajánlatban pedig nem szerepelt, mivel a Telefónica időközben eladta a PT-ben fennálló, kezdetben nagyjából 10% mértékű részesedésének többségét (a megtámadott határozat (18) preambulumbekezdése).

135 A felperes ezért azt állítja, hogy a negyedik ajánlat kézhezvétele és a megállapodás aláírása között eltelt, vagyis 24 órás időtartam rövidsége folytán a feleknek nem volt idejük megvizsgálni, hogy a kikötés a visszavásárlási jog nélkül még jogszerű lehetett-e, vagyis a kikötést önellenőrzési kikötéssé alakították át annak érdekében, hogy a jogszerűségének vizsgálatát későbbre halasszák.

136 Ugyanakkor a fenti 110–113. pontban tett megállapításokból az következik, hogy a felperesnek nem sikerült bizonyítania azt, hogy a kikötést a visszavásárlási joghoz képest járulékos korlátozásnak lehetett volna minősíteni abban az időpontban, amikor e visszavásárlási jog szerepelt a megállapodásban, vagy azt, hogy e tekintetben észszerű kétség állhatott fenn, vagyis nem lehet helyt adni semmi olyan érvelésnek, amely ezen az elgondoláson alapul.

137 Ami másfelől a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak a megállapodásban előírt távozását illeti, a fenti 114–118. pontban az is megállapítást nyert, hogy nem bizonyították, hogy a kikötés az említett távozáshoz képest járulékos korlátozás lett volna, vagyis az e tekintetben fennálló állítólagos kétség nem támaszthatja alá azt az elgondolást, hogy a kikötés valójában az ilyen korlátozás jogszerűségére vonatkozó önellenőrzési kötelezettséget vezetett be.

138 Ezzel összefüggésben egyébként meg kell jegyezni, hogy – mint azt a Bizottság a megtámadott határozat (376 b) preambulumbekezdésében megállapította – a felperes érvelésében ellentmondás van, mivel egyrészt azok a megfontolások, amelyek szerint a kikötés a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásnak tekinthető, másrészt pedig amelyek szerint az önellenőrzési művelet lehetővé tette annak eldöntését, hogy a kikötés nem volt összhangban a versenyjoggal, egymással összeegyeztethetetlenek, mivel ha a kikötés a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásként jogszerű lett volna, akkor az állítólagos önellenőrzési művelet nem vezethetett volna arra a következtetésre, hogy a kikötés jogellenes volt.

139 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a felperes, jóllehet kitartott azon jogi kérdés állítólagos nehézsége mellett, hogy a kikötést a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásnak lehetett volna-e minősíteni, soha nem állította, mint ezt a Bizottság is helyesen megállapítja, hogy a kikötés jogszerűségének a 2010. októberi audiokonferenciák során történő állítólagos ellenőrzése hosszú vagy nehéz lett volna, épp ellenkezőleg azt állítva, hogy két telefonhívás elegendő volt ahhoz, hogy a felek egyetértésre jussanak a kérdésről.

140 Az eddigiekből következik, hogy az annak lehetőségéhez kapcsolódó kérdések állítólagos jogi összetettsége, hogy a kikötést a visszavásárlási joghoz vagy a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak távozásához képest járulékos korlátozásnak minősítsék, nem vehető figyelembe olyan elemként, amely azon érvelés mellett szólna, hogy az „a jogszabályok által megengedett mértékben” közbevetés a kikötésben foglalt versenytilalmi kötelezettség jogszerűségére vonatkozó önellenőrzési kötelezettséget vezetett be.

141 Másrészt, a felperes azt állítja, hogy a megállapodás megtárgyalásának feltételei igazolták a versenytilalmi kötelezettséget megelőző önellenőrzési kötelezettség hozzáadását. A negyedik ajánlat vizsgálata során a felek ügyeltek arra, hogy a korábbi ajánlatokból származó kikötéseket ne vizsgálják újra, és azokat csak akkor módosították, ha ez elengedhetetlenül szükséges volt ahhoz, hogy az ajánlatot a művelet alapvető jellemzőihez igazítsák. Az „a jogszabályok által megengedett mértékben” fordulatot tehát azért illesztették be, mert a körülmények a visszavásárlási jog elvetésével megváltoztak, viszont a számos tárgyalási kötöttséggel szembesülve nem lehetett eleve kimondani az eredetileg kialakított feltételekben előírt versenytilalmi kötelezettség fenntartásának jogszerűségét.

142 A felperes ezenkívül előadja, hogy a megállapodást kevesebb mint 24 órával a negyedik ajánlat kézhezvételét követően írták alá. Ezen időtartam során, mivel a Vivo és az Oi megszerzésének lebonyolításáról volt szó, a kikötés volt a PT legkisebb gondja, továbbá semmi nem bizonyítja, hogy a felek megvitatták volna a kikötés végleges megszövegezését, és minden arra utal, hogy ebben az ügyben semmit nem tettek.

143 Ez az érvelés szintén nem győz meg.

144 Mindenekelőtt, ami a visszavásárlási jog elvetését illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a Telefónica már 2010. június 23-án bejelentette, hogy a PT-ben fennálló részesedését közel 2%-ra csökkentette, vagyis – mint azt a Bizottság helyesen hangsúlyozza – a felek már ezen időponttól kezdve, vagyis a negyedik ajánlat 2010. július 27-i elküldését és a megállapodás július 28-i aláírását több mint egy hónappal megelőzően tudtak arról, hogy a visszavásárlási jog és a kikötés közötti minden állítólagos kapcsolat megszűnik. Ebből következően a felperes nem állíthatja, hogy a feleknek csak 24 órájuk volt arra, hogy értékeljék a visszavásárlási jog megszűnéséből eredő következményeket.

145 Továbbá meg kell jegyezni, hogy a felperes nem cáfolja meg a Bizottság által annak bizonyítása érdekében előadott körülményeket, hogy a felek a tárgyalások végéig módosítgatták a megállapodás feltételeit, vagyis hogy a megállapodás 6. és 7. kikötése a negyedik ajánlat megtétele és a megállapodás aláírása között többször módosult, továbbá hogy nem sokkal a megállapodás aláírásáig maga a kikötés is tárgyalások és módosítások tárgyát képezte az időtartamát illetően. A felperes megelégszik annak kijelentésével, hogy „semmi nem bizonyítja, hogy a felek megvitatták volna a [kikötés] végleges megszövegezését, és minden arra utal, hogy ebben az ügyben semmit nem tettek”. Ezenkívül nem lehet helyt adni a felperes által a válasz 34. pontjában megfogalmazott azon állításnak, amely szerint a kikötés azon módosítása, amely abból áll, hogy annak hatálybalépését „a jelen dokumentumok aláírásának időpontja” helyett „[az ügylet végleges megkötésének] időpontj[ára]” teszik, egyszerű logikai módosításnak, sőt automatikus kiigazításnak minősül. Az „a jelen dokumentumok aláírásának időpontja” megfogalmazás ugyanis azt jelentette volna, hogy a kikötés a megállapodás aláírásának napján, vagyis 2010. július 28-án hatályba lép, míg az „[az ügylet végleges megkötésének] időpontja” megfogalmazás azt jelenti, hogy a kikötés az ügylet 2010. szeptember 27-i végleges megkötésének időpontjában lépett hatályba (lásd a fenti 22. és 25. pontot).

146 Végül általánosabban, el kell utasítani a felperes azon érvelését is, amely a tárgyalási feltételek állítólagos nehézségén alapul. Így a Bizottság helyesen állítja a megtámadott határozat (249) preambulumbekezdésében és az ellenkérelmének 49. pontjában, hogy egyszerűen nem hiteles, hogy a Telefónicához és a PT-hez hasonló olyan vállalkozások, amelyeknek kifinomult jogi tanácsok állnak rendelkezésükre, „összecsapták” volna a megállapodás, különösen pedig a kikötés szövegének megtárgyalását és módosítását. A felperes egyébként semmilyen módon nem cáfolja ezt az állítást,

megelégedve annak ismételt kijelentésével, hogy „annak valószínűsége, hogy a felek első lépésben kifinomult jogi tanácsokhoz juthattak volna és ilyeneket vettek volna igénybe, legalábbis bizonytalan és objektíve korlátozott volt”.

147 Harmadrészt, a felperes azt állítja, hogy a kikötésben állítólag előírt önellenőrzési műveletet azokon az audiokonferenciákon folytatták le, amelyekre 2010. október 26-án és 29-én került sor. Mivel azonban a felperes ismét nem vitatja a Bizottság által a megtámadott határozatnak többek között a (102)–(124) preambulumbekezdésében lefolytatott azon elemzést, amely szerint a felek által előadott körülmények alapján nem állapítható meg, hogy a kikötés 2010. október 29-étől kezdve bizonyítottan „érvényét vesztette”, továbbá hogy az önellenőrzést a kikötés írta elő, valamint hogy ennek az önellenőrzésnek bármilyen joghatása lett volna (a megtámadott határozat (124) preambulumbekezdése), az állításait ismét csak el kell utasítani. A felperes ugyanis megelégszik annak kijelentésével, hogy „a kapcsolatfelvételek bizonyítéka és a tartalmukkal kapcsolatos bizonyíték megegyező és egybehangzó”, továbbá „nem tűnik észszerűnek azt feltételezni, hogy az [audiokonferenciáknak] más céljuk lett volna, mint a [kikötés] megvitatása, és hogy e megvitatásból annak megerősítése következett volna, hogy a versenytilalmi kötelezettség jogszerű volt”, valamint hogy „semmilyen más bizonyíték nem szól ilyen képtelen elgondolás mellett”, és „[é]pp ellenkezőleg, minden arra utal, hogy a közös gondolkodás csak egyetlen következtetésre vezethetett, [vagyis] arra, hogy a versenytilalmi kötelezettség jogszabálysértő és hatálytalan volt”.

148 Hasonlóképp, a felperes nem cáfolja a Bizottság azon érvelését, amely szerint, amennyiben a kikötés valóban önellenőrzési kötelezettséget írt volna elő, úgy lett volna logikus, hogy nem csupán utal erre, hanem ennek érdekében időpontot is kijelöl, ahelyett hogy a hatálybalépés rögzített időpontját állapítja meg, illetve ennek hiányában a felek ezt az önellenőrzést a megállapodás aláírását követően legalábbis a lehető leggyorsabban, mindenesetre pedig még a kikötésnek az ügylet 2010. szeptember 27-i végleges megkötésének időpontjára előírt hatálybalépését megelőzően lefolytatják (a megtámadott határozat (250)–(255), valamint (309) és azt követő preambulumbekezdései). Amennyiben a felperes annak megjegyzésére szorítkozik, hogy „a felek szükségesnek ítélhetik határidő megállapítását, mint ahogy úgy is dönthetnek, hogy nem állapítanak meg határidőt”, továbbá mivel a kikötésben előírt versenytilalmi kötelezettségnek mindaddig nem volt kötelező ereje, amíg annak jogszerűségét jóvá nem hagyják, a PT nem ítélte sürgősnek a kérdés tisztázását, az ügy pedig „feledésbe merült”, valamint hogy az ügy körülményei között „érthető, hogy a felek nem fordítottak túlzott igyekezetet a kérdés tisztázására”, meg kell állapítani, hogy a felperes nem szolgál magyarázattal sem az önellenőrzési művelet időpontjának hiányáról, sem pedig az annak állítólagos végrehajtása során tanúsított késedelemről.

149 E megállapítást nem módosítja M. R. S. S. N. – aki a megállapodás megkötésének, valamint a kikötés törléséről szóló megállapodás megkötésének időpontjában a PT versenyjogi igazgatásáért felelt – eskü alatt tett nyilatkozata, amelyet a Bizottság az ellenkérelemhez csatolt B.1. mellékleteként nyújtott be. Kétségtelen, hogy e nyilatkozatban M. R. S. S. N. azt állítja, hogy a Telefónica és a PT között 2010 októberében lezajlott telefonos konferenciabeszélgetések során értékelték a kikötés versenyjogi értelemben vett elfogadhatóságát, továbbá hogy ennek alapján megállapították, hogy a felek nem vállalhatnak az eredetileg kialakított feltételek szerinti kötelezettséget, e konferenciabeszélgetésekből pedig az is kitűnik, hogy a kikötésben előírt kötelezettséget attól az időponttól kezdve teljesítettnek lehet tekinteni, hogy a felek lefolytatták a kikötés jogszerűségének vizsgálatát, és arra a következtetésre jutottak, hogy a céljára nincs lehetőség (lásd a megtámadott határozat (117) preambulumbekezdését is). Ugyanakkor, mint azt a Bizottság is hangsúlyozza (a megtámadott határozat (120) és (122) preambulumbekezdése), e nyilatkozat nem minősül a 2010. októberi beszélgetések tartalmára vonatkozó olyan bizonyítéknak, amely e beszélgetések idejéből származik, ami jelentősebb bizonyító erőt kölcsönözne neki (lásd ebben az értelemben: 1999. március 11-i Ensidesa kontra Bizottság ítélet, T-157/94, EBHT, EU:T:1999:54, 312. pont; 2013. december 16-i Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied és Technische Unie kontra Bizottság ítélet, T-5/00 és T-6/00, EBHT, EU:T:2003:342, 181. pont). Ezenkívül, még ha az általa említett körülmények közvetlen tanújának tanúvallomását főszabály szerint jelentős bizonyító erejű bizonyítéknak is kell

tekinteni (2011. március 3-i Siemens kontra Bizottság ítélet, T-110/07, EBHT, EU:T:2011:68, 75. pont), figyelembe kell venni azt is, hogy a jelen ügyben a szóban forgó nyilatkozatot olyan személy tette, akinek közvetlen érdekeltsége lehet az ügyben, és aki nem tekinthető a felperestől függetlennek (lásd ebben az értelemben: a fent hivatkozott Siemens kontra Bizottság ítéletet, EU:T:2011:68, 69. és 70. pont).

150 A fentiekből következik, hogy a fennálló összes körülményre tekintettel e nyilatkozat egyedüli bizonyítékként nem elegendő annak alátámasztásához, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott, emlékeztetve arra, hogy a különböző bizonyítékoknak tulajdonítandó bizonyító erőt illetően az egyetlen olyan releváns tényező, amelyet a szabadon benyújtott bizonyítékok mérlegelése során meg kell vizsgálni, a bizonyítékok hitelessége (lásd: 2004. július 8-i Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ítélet, T-44/00, EBHT, EU:T:2004:218, 84. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2004. július 8-i Dalmine kontra Bizottság ítélet, T-50/00, EBHT, EU:T:2004:220, 72. pont; JFE Engineering és társai kontra Bizottság ítélet, T-67/00, T-68/00, T-71/00 és T-78/00, EBHT, EU:T:2004:221, 273. pont), továbbá hogy az általánosan alkalmazandó bizonyítási szabályok szerint valamely okirat hitelessége, következésképpen bizonyító ereje annak eredetétől, kidolgozásának körülményeitől, címzettjétől, valamint tartalmának értelmétől és megbízhatóságától függ (2000. március 15-i Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság ítélet, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 és T-104/95, EBHT, EU:T:2000:77, 1053. pont).

151 Negyedrészt, a felperes vitatja a Bizottság által a kikötés törléséről szóló megállapodásra vonatkozóan lefolytatott mérlegelést (a megtámadott határozat (313)–(323) preambulumbekezdése) (lásd a fenti 29. pontot). A Bizottság szerint lényegében a törlésről szóló megállapodás nem teszi lehetővé azon állítás elfogadását, amely szerint a kikötés olyan önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott, amelyet a 2010. októberi telefonbeszélgetések során teljesítettek, különösen azért, mert a kikötés törléséről szóló döntés a törlésről szóló megállapodás egyik megfogalmazása alapján sem társítható önellenőrzési kötelezettséghez (a megtámadott határozat (315) preambulumbekezdése). A törlésről szóló megállapodás preambulumbekezdései kifejtik, hogy a felek milyen körülmények között jutottak arra a döntésre, hogy a kikötést „törlik”, anélkül azonban, hogy hivatkoznának az októberi telefonbeszélgetésekre (a megtámadott határozat (316) preambulumbekezdése), a törlésről szóló megállapodás megfogalmazása pedig éppen azt jelzi, hogy a kikötés versenytilalmi kötelezettséget, nem pedig önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott (a megtámadott határozat (317)–(322) preambulumbekezdése).

152 A felperes előadja, hogy a Bizottság értelmezése abból a téves előfeltevésből indul ki, amely szerint a felek azt állították, hogy a kikötés csupán önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott, miközben a PT mindig is azt állította, hogy a kikötés két kötelezettséget tartalmazott: egy előzetes önellenőrzési kötelezettséget és egy másodlagos versenytilalmi kötelezettséget. A dolgok ilyen értelmezése alapján a törlésről szóló megállapodás egyáltalán nem mond ellent annak az elgondolásnak, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget állapított meg.

153 Ezt az érvelést el kell utasítani. Még ha figyelembe is kellene venni azt az értelmezést, amely szerint a kikötés önellenőrzési kötelezettséget és versenytilalmi kötelezettséget tartalmazott, akkor is meg kell állapítani, hogy a Bizottságnak a fenti 151. pontban összefoglalt érvelése érvényes. A felperes egyébként annak állítására szorítkozik, hogy a törlésről szóló megállapodás „megerősíti” a feleknek a 2010. októberi audiokonferenciák során kialakított értelmezését, továbbá hogy az említett megállapodásban szereplő azon állítás, amely szerint a kikötés „nem hajtható végre és azt soha nem hajtották végre”, csak akkor tűnik következetlennek, ha a kikötést önellenőrzési kötelezettség kereteibe helyezzük, mivel következetlen lenne azt állítani, hogy a kötelezettség nem hajtható végre és azt soha nem is hajtották végre, miközben a felek éppen azt állítják, hogy a kikötésben állítólag előírt önellenőrzési műveletre sor került, nem ez a helyzet azonban, ha elismerjük, hogy a kikötés

önellenőrzési kötelezettséget és versenytilalmi kötelezettséget tartalmazott, mivel ez esetben nem lenne következetlen azt állítani, hogy a kikötésben előírt kötelezettség nem hajtható végre és azt soha nem hajtották végre.

154 Márpedig ez az érvelés semmit nem változtat azon, hogy a megállapodás egyáltalán nem tesz említést a 2010. októberi audiokonferenciákról, a kikötésnek az ezen audiokonferenciák során kialakított állítólagos értelmezéséről, továbbá arról, hogy e megállapodás megerősítette az említett konferenciák állítólagos eredményét, illetve általában arról, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott. Még ha el is fogadjuk a PT által annak állításai között tett különbséget, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott, illetve hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget és versenytilalmi kötelezettséget tartalmazott, a törlésről szóló megállapodás szövege, különösen pedig az az állítás, amely szerint a kikötés nem hajtható végre és azt soha nem hajtották végre, az ilyen értelmezésre tekintettel továbbra is következetlen.

155 Ötödrészt, a felperes előadja, hogy a Bizottság téved, amikor a megtámadott határozat (115) preambulumbekezdésében azt állítja, hogy a PT-nek a 2011. január 5-i információkérésre adott válasza nem említi, hogy a kikötést akként kellene értelmezni, mint amely önellenőrzési művelet lefolytatására irányuló kötelezettséggel jár együtt, valamint amikor a megtámadott határozat (303) preambulumbekezdésében megállapítja, hogy a felek a kifogásközlésre adott válaszuk előtt nem hivatkoztak arra, hogy a kikötés önellenőrzés lefolytatására irányuló kötelezettséget írt elő.

156 Meg kell jegyezni, hogy a PT az információkérésre adott válaszának 30., 31. és 32. pontjában azt állította, hogy „a tény az, hogy jóllehet az említett rendelkezés létezése 2010. június 9-én [neki köszönhetően] nyilvánosságra került (lásd a 10. mellékletet), az feledésbe merült, mivel a vállalkozás nem érezte azt magára nézve kötelezőnek, és nem számított arra, hogy a rendelkezéseinek megfelelő bármilyen magatartást követelhet a Telefónicától, legalábbis addig nem, amíg a rendelkezés jogszerűségének értékelését le nem folytatták”. A PT hozzátette, hogy „az ügy csak az újságokban való 2010. augusztus 23-i és 24-i, valamint [október] 19-i újabb megjelenésekkel adott ismét aggodalomra okot”, továbbá hogy „[e] megjelenéseket követően a PT utasította az ügyvédeit, hogy a kérdés tisztázása érdekében lépjenek kapcsolatba a Telefónica ügyvédeivel”, valamint hogy „2010. október 26. és 29. között két audiokonferenciára került sor, és megállapították, hogy nem marad fenn kellő indok a versenytilalmi kikötésre, és annak nincs semmi haszna, vagyis jobb lenne azt törölni”.

157 Jóllehet tehát nem jelezte kifejezetten, hogy a kikötés által bevezetett elsődleges kötelezettség önellenőrzési kötelezettség volt, azt állította, hogy „[a kikötést] nem érezte […] magára nézve kötelezőnek, és nem számított arra, hogy a rendelkezéseinek megfelelő bármilyen magatartást követelhet a Telefónicától, legalábbis addig nem, amíg a rendelkezés jogszerűségének értékelését le nem folytatták”, ami azt az elgondolást foglalja magában, hogy a kikötés jogszerűségét annak hatálybalépése előtt értékelni kellett.

158 Ugyanakkor, még ha árnyalni is kellene a Bizottság azon állítását, amely szerint a felek a kifogásközlésre adott válaszuk előtt nem hivatkoztak arra, hogy a kikötés önellenőrzés lefolytatására irányuló kötelezettséget írt elő, nem csupán a szóban forgó nyilatkozatok nem állítják, hogy a kikötés az állítólagos önellenőrzési művelet után érvényét vesztette, hanem ezenkívül az a körülmény, hogy a PT már a 2011. január 5-i információkérésre adott válaszában azt sugallta, hogy a kikötés jogszerűségét annak hatálybalépése előtt jóvá kell hagyni, semmit nem változtat azon, hogy a felperes a Törvényszék előtt indított jelen kereset keretében nem bizonyította, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott, sem pedig azt, hogy a kikötés a 2010. októberi állítólagos önellenőrzési műveletet követően érvényét vesztette.

159 Végül hatodrészt, a felperes azt állítja, hogy mindazonáltal a Bizottságnak meg kellett volna állapítania, hogy a kikötés hatástalan volt, mivel a feleknek elegendő érvük volt arra, hogy a versenytilalmi kötelezettséget ne tartsák tiszteletben. Így a felperes szerint a Telefónica és a PT által adott felvilágosítások alapján nyilvánvaló, hogy a feleknek nem ugyanolyan érdekük fűződött a kikötéshez,

amennyiben a Telefónica azt állítja, hogy azt azért fogadta el, hogy lehetővé tegye a Vivo-műveletet, míg a PT-nek azért állt érdekében a kikötés, hogy a visszavásárlási jog folytán védje magát. Következésképpen a két fél között nézetkülönbség volt a tekintetben, hogy a jogszabályok mit engednek meg, vagyis elegendő érvük volt egymással szemben arra, hogy ne tartsák tiszteletben a versenytilalmi kötelezettséget.

160 Ezt az érvelést anélkül el kell utasítani, hogy meg kellene vizsgálni azokat az indokokat, amelyek állítólag amellett szólnak, hogy a feleknek elegendő érvük volt arra, hogy a versenytilalmi kötelezettséget ne tartsák tiszteletben. E tekintetben ugyanis elegendő emlékeztetni arra, hogy az EUMSZ 101. cikk (2) bekezdése értelmében az e cikk alapján tiltott megállapodások semmisek, vagyis egyetlen vállalkozás sem lehet köteles az ilyen megállapodások tiszteletben tartására. Mivel ugyanis az EUMSZ 101. cikk (2) bekezdésében foglalt semmisség abszolút jellegű, az e rendelkezés alapján semmis megállapodás nem hat ki a szerződő felek jogviszonyaira és nem érvényesíthető harmadik személyekkel szemben (lásd analógia útján: 1971. november 25-i Béguelin Import ítélet, 22/71, EBHT, EU:C:1971:113, 29. pont). Az tehát, hogy valakinek „érvei vannak arra, hogy ne tartsa tiszteletben a versenytilalmi kötelezettséget”, nem mentesítheti a megállapodást az EUMSZ 101. cikkben előírt tilalom alól.

161 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy el kell utasítani az arra alapított érvet, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott.

Az EUMSZ 101. cikk annak következtében történő megsértésére alapított érvelésről, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg a potenciális verseny feltételeit

162 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság tévedett, amikor nem folytatta le a potenciális verseny feltételeinek vizsgálatát annak ellenőrzése érdekében, hogy a releváns piacok szerkezetét és a gazdasági-jogi hátteret figyelembe véve volt-e valós és konkrét lehetőség arra, hogy a Telefónica és a PT versenyezzen egymással azokon a releváns piacokon, amelyekre a kikötés állítólag vonatkozik. Márpedig valamely versenykorlátozás „cél általi korlátozásnak” minősítése a korlátozó hatások kifejtésére való alkalmasságától is függ.

163 E tekintetben a felperes azt állítja, hogy a portugáliai elektronikus hírközlési piacra való belépés és terjeszkedés jogi és szabályozási akadályai, valamint a szóban forgó piacoknak magához a szerkezetéhez, jellemzőihez és egyedi sajátosságaihoz szervesen kapcsolódó akadályok folytán a feleket nem lehetett potenciális versenytársaknak minősíteni.

164 A felperes ezenkívül azt sérelmezi, hogy a kifogásközlésre adott válaszában a portugáliai elektronikus hírközlési piacokról és a versenyt e piacokon lehetetlenné tevő akadályokról általa lefolytatott kimerítő elemzést a Bizottság a megtámadott határozatban figyelmen kívül hagyta, megelégedve az ítélkezési gyakorlatból eredő követelményeknek meg nem felelő általános érveléssel, valamint elmulasztva a felperes által kifejtett érvek nagy részének cáfolatát.

165 Először is, a felperes érveléséből kitűnik, hogy a megtámadott határozatnak tulajdonképpen nem a formális indokolását vonja kétségbe, hanem azt sérelmezi, hogy a Bizottság – a felperes szerint tévesen – elmulasztotta tanulmányozni az érintett piacok szerkezetét, valamint e piacokon a felek közötti verseny valós lehetőségeit.

166 Mindazonáltal a megtámadott határozat (265)–(278) preambulumbekezdéseire tekintettel úgy tűnik, hogy a Bizottság kifejtette azokat az indokokat, amelyek alapján nem ítélte szükségesnek az érintett piacok szerkezetére vonatkozó részletes elemzés lefolytatását, és válaszolt azokra az érvekre, amelyeket a felek a kifogásközlésre adott válaszaikban arra vonatkozóan előadtak, hogy lehet-e közöttük potenciális verseny, ahogyan ezeket az érveket a megtámadott határozat

(268)–(270) preambulumbekezdésében a Bizottság összefoglalja. Amennyiben tehát a felperes érvelése akként értelmezhető, hogy általános jelleggel a megtámadott határozat ezzel kapcsolatos indokolásának állítólagos hiányát kifogásolja, annak nem lehet helyt adni.

167 Pontosabban, a felperes egyfelől azt állítja a keresetlevél 136. és 318. pontjában, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban elmulasztotta megcáfolni az e határozat (169) preambulumbekezdésében átvett azon érvet, amely azt állítja, hogy ha bizonyos lakossági piacok ki voltak zárva a kikötés hatálya alól, akkor az ennek megfelelő nagykereskedelmi piacokat is ki kellett volna zárni, mivel a lakossági piacokon fennálló tényleges vagy potenciális verseny meghatározza a nagykereskedelmi piacokon fennálló versenyt is, továbbá ha az előbbiekre nem vonatkozott a versenytilalmi kötelezettség, akkor az utóbbiakra sem. Márpedig a megtámadott határozat (153), (154) és (169) preambulumbekezdésének olvasatából kitűnik, hogy a Bizottság megítélése szerint a feleket valamennyi elektronikus hírközlési szolgáltatási és televíziós szolgáltatási piacon potenciális versenytársaknak kellett tekinteni, következésképpen pedig, mivel a Bizottság nem fogadta el azt az előfeltevést, amely szerint bizonyos lakossági piacokat ki kellett zárni a kikötés hatálya alól, nem kellett megcáfolni azt az érvet, amely szerint az e lakossági piacoknak megfelelő, azokhoz képest kiegészítő jellegű nagykereskedelmi piacokat ki kellett zárni a kikötés hatálya alól.

168 A felperes másfelől azt kifogásolja, hogy a megtámadott határozat csak kevés, vagy egyáltalán semmilyen okfejtést nem tartalmaz arról a kérdésről, hogy a szóban forgó megállapodásnak ténylegesen mely piacok képezhették a tárgyát. Amennyiben e kifogás az indokolási kötelezettség Bizottság általi tiszteletben tartására is vonatkozik, azt el kell utasítani, mivel a megtámadott határozat 5.3 szakaszában (a (186)–(197) preambulumbekezdés) a Bizottság ismertette a „termékek releváns piacait”, a felperes állításaival ellentétben nem csupán az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján előzetes szabályozás alá vonható érintett elektronikus hírközlési ágazatbeli termék- és szolgáltatáspiacokról szóló, 2007. december 17-i ajánlásban (HL L 344., 65. o.) meghatározott iránymutatásokra, hanem a korábbi határozataira és az ítélkezési gyakorlatra is hivatkozva (a megtámadott határozat (186) preambulumbekezdése). Ezenkívül a megtámadott határozat 5.5 szakaszában (a megtámadott határozat (200)–(233) preambulumbekezdése) a Bizottság elemezte „a feleknek a szóban forgó piacokon való jelenlétét”. Végül megállapította, hogy a kikötés széles körű hatályára tekintettel az egyes releváns piacok pontos körvonalai nyitottak maradtak.

169 Másodszor, ami az arra alapított kifogást illeti, hogy a kikötésnek a PT és a Telefónica közötti verseny korlátozására való „alkalmasságának” értékelése téves a Bizottság azon álláspontja folytán, amely szerint a jelen ügyben nem volt köteles lefolytatni az érintett piacok szerkezetének részletes elemzését, ki kell emelni – mint az a megtámadott határozatból is kitűnik – három olyan elemet, amelyekre a Bizottság annak megállapítása érdekében támaszkodott, hogy az egyes konkrét piacokra tekintettel a felek közötti potenciális verseny semmilyen részletes elemzése nem bizonyult szükségesnek ahhoz, hogy értékelni lehessen, hogy a megállapodás cél általi versenykorlátozásnak minősült-e (a megtámadott határozat (278) preambulumbekezdése).

170 A Bizottság mindenekelőtt megállapította, hogy egy versenytilalmi megállapodás megkötése, illetve egy járulékos versenytilalmi kötelezettségvállalás jogszerűségére és hatályára vonatkozó önellenőrzés lefolytatásának szükségessé tétele – amennyiben a kikötésnek a felek által javasolt értelmezéséhez tartjuk magunkat – a felek részéről annak elismerését jelenti, hogy bizonyos szolgáltatásokat illetően legalább potenciális versenytársak voltak. Bármilyen potenciális verseny hiányában ugyanis nem lett volna szükséges versenytilalmi megállapodást kötni, illetve egy versenytilalmi kötelezettségvállalással kapcsolatos önellenőrzés lefolytatását előírni (a megtámadott határozat (271) preambulumbekezdése).

171 A Bizottság ezt követően megjegyezte, hogy a kikötésnek széles körű hatálya volt, mivel az összes elektronikus hírközlési szolgáltatásra, valamint televíziós szolgáltatásra alkalmazandó volt (a megtámadott határozat (141), (265) és (278) preambulumbekezdése).

172 A Bizottság végül jelezte, hogy az említett szolgáltatásokat liberalizálták azon uniós szabályozási kerettel összhangban, amely lehetővé tette és ösztönözte a gazdasági szereplők közötti versenyt (a megtámadott határozat (265) preambulumbekezdése), továbbá hogy e liberalizációs háttérnek – amelyben a verseny lehetséges és ösztönzött – kell képeznie a kikötés értékelésének kiindulópontját (a megtámadott határozat (267) preambulumbekezdése).

173 Másfelől emlékeztetni kell arra, hogy kétségtelen: ahhoz, hogy valamely megállapodásnak versenyellenes célja legyen, a megállapodásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy kedvezőtlen hatásokat gyakoroljon versenyre, vagyis ténylegesen képesnek kell lennie a belső piacon a verseny megakadályozására, korlátozására vagy torzítására (2013. március 14-i Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet, C-32/11, EBHT, EU:C:2013:160, 38. pont).

174 Ezenkívül ismét emlékeztetni kell arra (lásd a fenti 90. pontot), hogy annak értékelése során, hogy valamely vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik. Az említett háttér értékelése keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is (lásd: CB kontra Bizottság ítélet, fenti 86. pont, EU:C:2014:2204, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

175 Ugyanakkor, jóllehet a megállapodás hátterének értelmezése keretében figyelembe kell venni az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit, a Bizottság nem mindig köteles a szóban forgó piac vagy piacok pontos meghatározására. Az érintett piac meghatározása ugyanis nem ugyanazt a szerepet tölti be, ha az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk alkalmazásáról van szó. Az EUMSZ 102. cikk alkalmazása során az érintett piac megfelelő meghatározása szükséges előfeltétele az állítólagos versenyellenes magatartás megítélésének (1992. március 10-i SIV és társai kontra Bizottság ítélet, T-68/89, T-77/89 és T-78/89, EBHT, EU:T:1992:38, 159. pont; 2003. december 11-i Adriatica di Navigazione kontra Bizottság ítélet, T-61/99, EBHT, EU:T:2003:335, 27. pont), mivel az erőfölénnyel való visszaélés megállapítását megelőzően meg kell állapítani az erőfölény fennállását egy adott piac vonatkozásában, ami feltételezi, hogy ezt a piacot előzetesen körülhatárolták. Ezzel szemben az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az EUMSZ 101. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban az érintett piacot annak megállapítása érdekében kell meghatározni, hogy egy megállapodás alkalmas-e a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, és a közös piacon belül a verseny akadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza-e, vagy ilyen hatása van-e (1995. február 21-i SPO és társai kontra Bizottság ítélet, T-29/92, EBHT, EU:T:1995:34, 74. pont, valamint a fent hivatkozott Adriatica di Navigazione kontra Bizottság ítélet, EU:T:2003:335, 27. pont; lásd továbbá: 2007. szeptember 12-i Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet, T-30/05, EU:T:2007:267, 86. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

176 Így az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése keretében a releváns piac előzetes meghatározása nem kötelező akkor, ha a vitatott megállapodás önmagában versenykorlátozó célra irányul, azaz, ha a Bizottság előzetes piacmeghatározás nélkül helytállóan arra az eredményre juthatott, hogy a szóban forgó megállapodás torzította a versenyt, és alkalmas volt arra, hogy érezhetően befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet. Különösen a legsúlyosabb, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a)–e) pontjában kifejezetten tiltott korlátozások esetéről van szó (Bot főtanácsnoknak az Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekre vonatkozó indítványa, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P és C-137/07 P, EBHT, EU:C:2009:192, 168–175. pont). Így, ha a megállapodásnak maga a célja a versenynek a „piacfelosztás” révén való korlátozása, nem kell pontosan meghatározni az érintett piacokat, mivel a tényleges vagy potenciális verseny szükségszerűen korlátozott volt (Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ítélet, fenti 150. pont, EU:T:2004:218, 132. pont).

177 Következésképpen, mivel a jelen ügyben a Bizottság megállapította, hogy a megtámadott határozatban szankcionált kikötés célja a piacok felosztása volt, a felperes nem állíthatja, hogy az érintett piacok részletes elemzése volt szükséges annak eldöntéséhez, hogy a kikötés cél általi versenykorlátozásnak minősült-e.

178 A versenykorlátozó célú megállapodást kötő vállalkozások ugyanis főszabály szerint nem mentesülhetnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazása alól arra hivatkozva, hogy a megállapodásuknak nem lehetett értékelhető hatása a versenyre (Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ítélet, fenti 150. pont, EU:T:2004:218, 130. pont). Mivel a jelen ügyben szankcionált megállapodás olyan versenytilalmi kikötésből állt, amelyet a felek akként határoztak meg, hogy az alkalmazandó minden „olyan projekt[re], amelyek a távközlési ágazathoz kapcsolódnak (ideértve a vezetékes és mobilszolgáltatásokat, valamint az internet-hozzáférési és televíziós szolgáltatásokat, kivéve a jelen szerződés létrejöttének napján már megvalósult vagy megvalósuló beruházásokat vagy tevékenységeket), és amelyek során a felek az ibériai piacon egymás versenytársainak minősülnek”, a létezésének csak akkor volt értelme, ha volt olyan verseny, amelyet korlátozni lehetett (Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ítélet, fenti 150. pont, valamint 2014. május 21-i Toshiba kontra Bizottság ítélet, T-519/09, EU:T:2014:263, 231. pont).

179 Ezért nincs jelentősége a felperes azon érvelésének, amely szerint az állítólagos versenytilalmi megállapodás létezése nem képezheti a felek közötti potenciális verseny fennállásának bizonyítékát.

180 Az ítélkezési gyakorlatból következik ugyanis, hogy az ilyen megállapodás megkötése legalábbis erős valószínűsítő körülményt képez a potenciális versenyviszony fennállására (lásd ebben az értelemben: Toshiba kontra Bizottság ítélet, fenti 178. pont, EU:T:2014:263, 231. pont). Mint azt a Bizottság helyesen hangsúlyozza a megtámadott határozat (271) preambulumbekezdésében, egy versenytilalmi megállapodás megkötése a felek részéről annak elismerését jelenti, hogy bizonyos szolgáltatásokat illetően legalább potenciális versenytársak. Ezenkívül a versenytilalmi megállapodás létezése csak egyike azoknak az elemeknek, amelyekre a Bizottság annak megállapítása érdekében támaszkodott, hogy a felek között potenciális verseny állt fenn (lásd a fenti 169–172. pontot és az alábbi 182. pontot).

181 E tekintetben az ítélkezési gyakorlatból következik többek között az, hogy a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló liberalizált piac esetén a Bizottságnak nem az érintett piac szerkezetére, és arra a kérdésre vonatkozó elemzést kell lefolytatnia, hogy az e piacra történő belépés minden egyes fél számára életképes gazdasági stratégiát jelent-e (lásd ebben az értelemben: E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 89–93. pont), hanem azt kell megvizsgálnia, hogy a piacra történő belépésnek leküzdhetetlen akadályai vannak-e, ami kizárna minden potenciális versenyt (lásd ebben az értelemben: Toshiba kontra Bizottság ítélet, fenti 178. pont, EU:T:2014:263, 230. pont).

182 Márpedig a jelen ügyben a Bizottság nem csupán azt állapította meg, hogy a spanyolországi távközlési és televíziós szolgáltatási piacot teljes mértékben liberalizálták (lásd a fenti 172. pontot), hanem azt is, hogy a felek a saját bevallásuk szerint jelen voltak a globális távközlési szolgáltatások és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatások piacain, a teljes ibériai piacon (a megtámadott határozat (173), (174) és (272) preambulumbekezdése); továbbá hogy a felek nem bizonyították, hogy a kikötés tervezett időbeli hatálya nem bizonyult volna elegendőnek ahhoz, hogy le lehessen bonyolítani egy meglévő távközlési szolgáltató mint olyan eszköz megszerzését, amelynek révén anélkül lehet bizonyos hálózatok jogosultjává válni, hogy ki kellene építeni azokat (a megtámadott határozat (273) preambulumbekezdése); hogy a spanyol és a portugál piacok jelenlegi helyzetére nem lehet hivatkozni az ágazatba való befektetés lehetőségének kizárása érdekében, mivel az ezen ágazatba való befektetések a válság ellenére növekedtek, vagy legalábbis stabilak maradtak (a megtámadott határozat (274) preambulumbekezdése); végül pedig, hogy a Telefónica maga is elismerte, hogy a Vivo-műveletre irányuló tárgyalások során elképzelhető volt a PT-hez hasonló

társaságra vonatkozó nyilvános vételi ajánlat megtétele, vagyis a PT valamely versenytársának megszerzése is lehetséges lett volna (a megtámadott határozat (37) és (275)–(277) preambulumbekezdése).

183 A felperes a keresetlevelében nem ad elő semmilyen adatot, amely arra utalhatna, hogy a fenti körülmények ellenére szükséges lett volna a szóban forgó piacok részletes elemzése annak eldöntéséhez, hogy a kikötés cél általi versenykorlátozásnak minősül-e, vagy annak bizonyításához, hogy semmilyen leküzdhetetlen akadály nem tartotta vissza a feleket attól, hogy belépjenek egymás piacaira.

184 Meg kell jegyezni ugyanis, hogy a felperes a fenti 162–181. pontban már megvizsgált érvelésén kívül a beadványaiban megelégszik azzal, hogy a Bizottságnak a fenti 182. pontban összefoglalt érvelését vitassa, anélkül hogy e vitatás alkalmasnak tűnne arra, hogy kétségbe vonja a Bizottság azon elemzését, amely szerint a jelen ügyben nem volt köteles lefolytatni a kikötés által érintett piacokon a felek közötti potenciális verseny részletes elemzését.

185 Hasonlóképp, nem lehet helyt adni a felperes azon további érvelésének sem, amelyben annak bizonyítására hivatott adatokat ad elő, hogy az érintett piacokra történő belépés nem felelt meg a felek stratégiai prioritásainak, illetve nem lett volna gazdaságilag előnyös vagy vonzó.

186 Anélkül ugyanis, hogy részletesen meg kellene vizsgálni ezt az érvelést, elegendő megállapítani, hogy jóllehet valamely vállalkozás piacralépési szándéka esetleg releváns lehet annak vizsgálata során, hogy potenciális versenytársnak tekinthető-e az említett piacon, az említett piacra való belépési képessége jelenti azt az alapvető szempontot, amelyen e minősítésnek alapulnia kell (lásd: E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 99. pont, EU:T:2012:332, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

187 Végül, ami a felperes azon érvelését illeti, amelyben azt állítja, hogy nyilvánvalóan semmilyen versenytilalmi megállapodás nem akadályozta meg a Telefónicát a Zonban fennálló jelenlétének megerősítésében, nagyon valószínűtlen volt tehát, hogy a Telefónica a portugál piacon még saját infrastruktúrát is kifejlesszen, hiszen ez káros lett volna a Zon tevékenységére, egyrészt meg kell jegyezni, mint azt a Bizottság is megállapította a megtámadott határozat (164) preambulumbekezdésében, hogy nem lehet helyt adni annak az érvnek, amely szerint a kikötés nem akadályozta meg a Telefónicát a Zonban fennálló jelenlétének megerősítésében, mivel a kikötés szó szerint megtiltja, hogy a felek „közvetlenül vagy [leányvállalataik] által közvetve részt vegyenek olyan projektekben, vagy beruházást eszközöljenek olyan projektekbe, amelyek a távközlési ágazathoz kapcsolódnak”, ami a Telefónica Zonban fennálló részesedésének növelését is magában foglalja. Másrészt az, hogy a Telefónica már rendelkezik kisebbségi részesedéssel a Zonban, amelynek növelését a kikötés tiltotta, nem bizonyíthatja, hogy a Telefónica nem volt potenciális versenytárs a portugál piacon, hanem azt jelzi, hogy a Telefónica a kikötés hiányában növelhette volna e részesedést, vagy más gazdasági szereplőkben egyéb részesedéseket szerezhetett volna.

188 Az eddigi megfontolásokból következően nem állítható, hogy annak ellenére, hogy a kikötésnek maga a létezése erősen valószínűsíti a felek közötti potenciális versenyt, továbbá annak tárgya egy piacfelosztási megállapodás volt, széles körű hatállyal rendelkezett, valamint liberalizált gazdasági háttérbe illeszkedett, a Bizottságnak részletes elemzést kellett volna lefolytatnia az érintett piacok szerkezetére és a felek között e piacokon fennálló potenciális versenyre vonatkozóan annak megállapítása érdekében, hogy a kikötés cél általi versenykorlátozásnak minősült. El kell tehát utasítani a felperes által arra alapított érvelést, hogy a Bizottság megsértette az EUMSZ 101. cikket azáltal, hogy nem vizsgálta meg a potenciális verseny feltételeit.

A hatások hiányára alapított érvelésről

189 A felperes állítása szerint amellett, hogy a kikötés nem tartalmaz semmilyen cél általi versenykorlátozást, a Bizottság nem bizonyította sem azt, hogy a kikötés versenykorlátozó hatásokat váltott volna ki, sem pedig azt, hogy alkalmas volt ilyen hatások kiváltására.

190 Mivel a felperes fenti 93–188. pontban szereplő érveinek vizsgálatából kitűnik, hogy nem sikerült bizonyítania, hogy téves a Bizottság azon következtetése, amely szerint a kikötés cél általi versenykorlátozásnak minősül, a fenti 189. pontban összefoglalt érvelése azon a téves előfeltevésen alapul, amely szerint a szóban forgó magatartást nem lehet cél általi versenykorlátozásnak minősíteni, vagyis ezt az érvelést el kell utasítani. Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének magából a szövegéből kitűnik, hogy amennyiben a vállalkozások közötti megállapodásoknak versenyellenes célja van, azok minden hatástól függetlenül tilosak. Következésképpen a Bizottság nem köteles a tényleges versenyellenes hatásokat bizonyítani, amennyiben megállapítást nyert a kifogásolt magatartások versenyellenes célja (lásd: 2011. március 3-i Siemens és VA Tech Transmission & Distribution kontra Bizottság ítélet, T-122/07–T-124/07, EBHT, EU:T:2011:70, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

191 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában ugyanis a megállapodás tényleges hatásait felesleges figyelembe venni, amennyiben kitűnik, hogy a megállapodás célja a verseny korlátozása, megakadályozása vagy torzítása. Különösen erről van szó a versenyt nyilvánvalóan korlátozó megállapodások, úgymint az árak rögzítése és a piac felosztása esetén (2011. december 8-i KME Germany és társai kontra Bizottság ítélet, C-389/10 P, EBHT, EU:C:2011:816, 75. pont).

192 Végeredményben el kell utasítani a felperes azon érvét, amely szerint amikor a Bizottság megállapítja: az, hogy a felek nem fejlesztettek ki új tevékenységeket Spanyolországban vagy Portugáliában, a kikötés alkalmazásának nem konkluzív jele (a megtámadott határozat (365) preambulumbekezdése), annak „ördögi bizonyítását” követeli meg a felektől, hogy az új tevékenységek e hiánya nem a kikötés következménye volt. Mivel a Bizottság nem erre a körülményre támaszkodik annak bizonyítása érdekében, hogy a kikötés az EUMSZ 101. cikk megsértésének minősül, hanem arra, hogy a kikötésnek cél általi jogsértés jellege van, továbbá, mivel a Bizottság ráadásul jelezte: az, hogy a felek a szóban forgó piacokon nem fejlesztettek ki új tevékenységeket, „nem konkluzív valószínűsítő körülményként” szolgál arra, hogy a kikötést végre is hajthatták, a felperes nem kifogásolhatja a Bizottsággal szemben, hogy a felektől bármilyen ördögi bizonyítást követelt volna meg.

193 Következésképpen el kell utasítani az arra alapított érvet, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg a kikötés hatásait.

2. *A bírság összegére vonatkozó kereseti kérelmekről*

194 A felperes másodlagosan a vele szemben kiszabott bírság összegét vitatja, és azt állítja, hogy azt csökkenteni kell, mivel még ha a kikötés alkalmas is lett volna versenykorlátozó hatások kifejtésére, a Bizottság a bírság összegének meghatározása során nem súlyozta megfelelően e hatások terjedelmét és időtartamát, megsértve ezzel a bírságok összegének kiszámítására vonatkozó elveket és az arányosság elvét.

a) Előzetes észrevételek

A bírságok összegének kiszámítására vonatkozó elvekről

195 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a Bizottság a bírságok összege kiszámításának módszerét illetően széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik. Ezen, az iránymutatásban meghatározott módszer különböző rugalmassági tényezőket tartalmaz, amelyek lehetővé teszik a Bizottság számára, hogy a mérlegelési jogkörét az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdése rendelkezéseinek megfelelően gyakorolhassa (lásd ebben az értelemben analógia útján: 2009. szeptember 3-i Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság ítélet, C-322/07 P, C-327/07 P és C-338/07 P, EBHT, EU:C:2009:500, 112. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

196 Az uniós versenyjogi jogsértések súlyát számos tényező függvényében kell értékelni, úgymint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, anélkül azonban, hogy létezne kötelezően figyelembe veendő szempontok kötött vagy kimerítő listája (2009. március 19-i Archer Daniels Midland kontra Bizottság ítélet, C-510/06 P, EBHT, EU:C:2009:166, 72. pont; 2009. szeptember 3-i Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet, C-534/07 P, EBHT, EU:C:2009:505, 54. pont).

197 Amint a fenti 52. pontban kifejtésre került, a Bizottság a jelen ügyben az iránymutatásban meghatározott módszert alkalmazva határozta meg a bírságok összegét.

198 Az iránymutatás ugyan nem minősül olyan jogszabálynak, amelyet a közigazgatásnak mindenképpen kötelezően be kell tartania, mégis olyan, a gyakorlatban követendő magatartási szabályt tartalmaz, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve nem térhet el anélkül, hogy olyan indokolást ne adna, amely összeegyeztethető az egyenlő bánásmód elvével (lásd analógia útján: 2005. június 28-i Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EBHT, EU:C:2005:408, 209. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint 2008. október 8-i Carbone-Lorraine kontra Bizottság ítélet, T-73/04, EBHT, EU:T:2008:416, 70. pont).

199 A Bizottság – mivel ilyen magatartási szabályokat fogadott el, és azok közzétételével kijelentette, hogy ezentúl alkalmazni fogja e szabályokat az általuk érintett esetekre – korlátozza magát mérlegelési jogköre gyakorlásában, és nem térhet el e szabályoktól anélkül, hogy ne tenné ki magát egyes esetekben felelősségre vonásnak az általános jogelveknek, mint az egyenlő bánásmód vagy a bizalomvédelem elvének a megsértése címén (lásd analógia útján: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 198. pont, EU:C:2005:408, 211. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint Carbone-Lorraine kontra Bizottság ítélet, fenti 198. pont, EU:T:2008:416, 71. pont).

200 Ezenkívül az iránymutatás általánosan és elvont módon meghatározza azt a módszert, amelyet a Bizottság a maga számára előírt a bírságok összegének megállapítása végett, következésképpen garantálja a vállalkozások jogbiztonságát (lásd analógia útján: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 198. pont, EU:C:2005:408, 211. és 213. pont).

201 Az iránymutatás 4. és 5. pontja a következőképpen rendelkezik:

„4. A Bizottság azon hatásköre, hogy bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból megsértik [az EUMSZ 101. cikket] vagy [az EUMSZ 102. cikket], egyike a Bizottság rendelkezésére álló azon eszközöknek, melyek a Szerződés által a Bizottság hatáskörébe utalt felügyeleti feladatok ellátását teszik lehetővé. Ezek a feladatok nem csak az egyéni jogsértések kivizsgálását és büntetését jelentik, hanem egy olyan általános politika követésének a kötelezettségét is magukban foglalják, melynek célja a Szerződésben meghatározott elvek alkalmazása a versenypolitika területén, valamint a

vállalkozások magatartásának ilyen irányba történő terelése […]. Ennek érdekében a Bizottságnak fenn kell tartania tevékenységének elrettentő jellegét […]. Következésképpen, abban az esetben, ha a Bizottság [az EUMSZ 101. cikk] vagy [az EUMSZ 102. cikk] rendelkezéseibe ütköző jogsértést észlel, szükségesnek ítélheti a jogsértést elkövető feleket bírsággal sújtani. A bírságoknak elégséges elrettentő hatással kell rendelkezniük, nem csupán az érintett vállalkozásokat szankcionálva (speciális elrettentő hatás), hanem más vállalatokat is elriasztva [az EUMSZ 101. cikkel] és [az EUMSZ 102. cikkel] ellentétes magatartástól, illetve annak folytatásától (általános elrettentő hatás).

5. E célok elérése érdekében szükséges, hogy a Bizottság a bírságok megállapításának alapjaként azon eladott áruk vagy szolgáltatások értékét vegye alapul, amelyekre a jogsértés vonatkozik. A jogsértés időtartamának szintén fontos szerepet kell játszania a bírság megfelelő összegének kiszámításában. A jogsértés időtartama szükségszerűen befolyásolja a jogsértések lehetséges piaci következményeit. Ennélfogva fontos, hogy a bírság tükrözze, a vállalkozás hány évig vett részt a jogsértésben.”

202 Az iránymutatás két lépésből álló bírságszámítási módszert határoz meg (az iránymutatás 9. pontja). Az iránymutatás úgy rendelkezik a számítási módszer első lépését illetően, hogy a Bizottság meghatározza az alapösszeget az egyes érintett vállalkozások vagy vállalkozások társulásai tekintetében, és e tekintetben a következőképpen szól:

„12. Az alapösszeg az eladások értékének megfelelően a következő módszer alapján kerül megállapításra.

[…]

13. A kiszabásra kerülő bírságok alapösszegének meghatározásához a Bizottság a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve […] érintett, a vállalkozás által az EGT-n belül, az érintett földrajzi területen értékesített áruk és szolgáltatások eladásának értékét alkalmazza. A Bizottság rendszerint a vállalkozásnak a jogsértésben való részvétel utolsó teljes üzleti évében történt eladásait veszi figyelembe.

[…]

19. A bírság alapösszege az eladások értékéhez bizonyos meghatározott mértékben aránylik; az arányszámot a jogsértés súlyosságának függvényében állapítják meg, és a jogsértés éveinek számával szorozzák meg.

20. A súlyosságot minden egyes jogsértéstípusnál esetenként állapítják meg, valamennyi releváns körülmény figyelembevételével.

21. Általános szabály szerint az eladások értékének szóban forgó arányát akár 30%-ban is megállapíthatják.

22. Annak eldöntéséhez, hogy az eladások értékének adott esetben alkalmazandó aránya alacsonyabb vagy magasabb legyen ennél a mértéknél, a Bizottság olyan tényezőket fog figyelembe venni, mint például a jogsértés jellege, az érintett felek összesített piaci részesedése, a jogsértés földrajzi kiterjedése, valamint az, hogy a jogsértés megvalósult-e.

23. Az árak rögzítéséről, a piac felosztásáról és a termelés korlátozásáról szóló – általában titkos – horizontális megállapodások természetüknél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé számítanak. A versenypolitika elvei jegyében szigorú bírságokat kell ellenük alkalmazni. Ezért az ilyen jellegű jogsértések esetén az eladások arányát általában a legmagasabb szinten állapítják meg.

24. Annak érdekében, hogy a jogsértésben részt vevő minden egyes vállalkozás részvételének időtartamát figyelembe vegyék, az eladások értékének függvényében meghatározott összeget (lásd 20–23. pontok) megszorozzák a jogsértésben való részvétel éveinek számával. A hat hónapnál rövidebb időszak fél évként, a hat hónapot meghaladó, de egy évnél rövidebb időszak egy teljes évként kerül beszámításra.

25. Ezenkívül, függetlenül attól, hogy a vállalkozás milyen hosszú időszakon keresztül vett részt a jogsértésben, a Bizottság – az A. szakaszban fent meghatározott módon – az alapösszegbe beépít egy olyan összeget, mely az eladások értékének 15 és 25%-a között mozog, annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentsék attól, hogy egyáltalán árrögzítésről, piacfelosztásról és termeléskorlátozásról szóló horizontális megállapodásokat kössenek. A Bizottság más jogsértések esetén is alkalmazhat ilyen kiegészítő összeget. Annak eldöntésére, hogy adott esetben az eladások értékének mekkora hányada alkalmazandó, a Bizottság figyelembe fog venni bizonyos – főként a 22. pontban meghatározott – tényezőket.

[…]”

203 Az iránymutatás úgy rendelkezik a számítási módszer második lépését illetően, hogy a Bizottság az alapösszeget emelheti vagy csökkentheti egy valamennyi releváns körülményt figyelembe vevő átfogó értékelés alapján (az iránymutatás 11. és 27. pontja).

204 E körülményeket illetően az iránymutatás 29. pontja a következőképpen szól:

„A bírság alapösszege csökkenthető, ha a Bizottság enyhítő körülményeket állapít meg, mint például:

– amikor az érintett vállalat bizonyítani tudja, hogy a Bizottság első közbelépésére abbahagyta a jogsértést. Ez nem vonatkozik a titkos megállapodásokra és magatartásra (főként a kartellekre nem);

– amikor az érintett vállalkozás bizonyítani tudja, hogy a jogsértést gondatlanságból követték el;

– amikor az érintett vállalat bizonyítékkal szolgál arra, hogy részvétele a jogsértésben kifejezetten csekély, és következésképpen bizonyítani tudja azt is, hogy mialatt részt vett a jogsértő megállapodásban, a piacon versenyző magatartás tanúsításával hatékony módon elkerülte azok végrehajtását; annak puszta ténye, hogy egy vállalkozás a jogsértésben rövidebb ideig vett részt, mint a többi vállalkozás, nem számít enyhítő körülménynek, hiszen ez a tény már az alapösszegben is tükröződik;

– amikor az érintett vállalkozás hatékonyan együttműködik a Bizottsággal az Engedékenységi Közlemény hatályán, valamint a jog által előírt együttműködési kötelezettségein túl;

– amennyiben a versenyellenes magatartást közhatóságok vagy jogszabályok engedélyezték vagy ösztönözték […].”

205 Végül, ahogy arra a Bíróság KME Germany és társai kontra Bizottság ítéletében (fenti 191. pont, EU:C:2011:816, 129. pont), valamint a 2011. december 8-i KME és társai kontra Bizottság ítéletében (C-272/09 P, EBHT, EU:C:2011:810, 102. pont) emlékeztetett, az uniós bíróság feladata, hogy a hivatkozott jogalapok alátámasztása érdekében a felperes által előterjesztett elemek alapján elvégezze a jogszerűség vizsgálatát. E vizsgálat során a bíróság sem az iránymutatásban említett kritériumok alkalmazásakor figyelembe vett tényezők megválasztását, sem pedig e tényezők értékelését illetően nem hivatkozhat a Bizottság rendelkezésére álló mérlegelési mozgástérre annak érdekében, hogy lemondjon a mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból alapos felülvizsgálat elvégzéséről.

206 A jogszerűség vizsgálatát kiegészíti a korlátlan felülvizsgálati jogkör, amelyet a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. (első) tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás: 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 17. cikke ruházott az uniós bíróságra, és amelyet az EUMSZ 261. cikknek megfelelően jelenleg az 1/2003 rendelet 31. cikke rögzít. E jogkör felruházza a bíróságot arra, hogy a szankció jogszerűségének egyszerű vizsgálatán túl a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse, és következésképpen a kiszabott bírság vagy kényszerítő bírság összegét törölje, csökkentse vagy növelje (KME Germany és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 205. pont, EU:C:2011:810, 103. pont).

A megtámadott határozat

207 A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a megtámadott határozatban ismertetett tényállási elemekre tekintettel a jogsértést szándékosan követték el, továbbá az egy egyértelműen jogellenes versenytilalmi megállapodásból, valamint a spanyol és portugál elektronikus hírközlési piacoknak a felek közötti felosztásából állt. A Bizottság szerint az ilyen típusú nyilvánvaló jogsértéseket illetően a felek nem hivatkozhatnak arra, hogy nem szándékosan jártak el (a megtámadott határozat (477) preambulumbekezdése).

208 Az eladásoknak az alapösszeg meghatározási alapjaként szolgáló értékét illetően a Bizottság megállapította, hogy a versenytilalmi kikötés a Spanyolországban vagy Portugáliában nyújtott valamennyi elektronikus hírközlési szolgáltatásra és televíziós szolgáltatásra alkalmazandó volt, kivéve a globális távközlési szolgáltatásokat és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatásokat, amelyek vonatkozásában a felek a megállapodás aláírásakor versenyben voltak egymással az Ibériai-félszigeten, és amelyeket ennélfogva kizártak a kikötés hatálya alól. Ezenkívül, figyelembe véve, hogy a kikötés a megállapodás időpontjában már folyamatban lévő minden olyan beruházást és tevékenységet kizárt a hatálya alól, amely az ibériai piacon a másik fél tevékenységeivel és beruházásaival versenyben lévőnek tekinthető, a Bizottság az egyes felek tekintetében csak a származási országukban teljesített saját eladások értékét vette figyelembe. Nem vette tehát figyelembe különösen az egyes felek által a másik fél származási országában teljesített eladások értékét, mert ezek az összegek főszabály szerint a már korábban is gyakorolt, a kikötés által le nem fedett tevékenységeknek feleltek meg. Ez azt jelenti, hogy a Bizottság a Telefónicát illetően az eladások értékét az e társaság által Spanyolországban teljesített eladások értékének figyelembevételével határozta meg, míg a PT-t illetően az említett érték meghatározása az e társaság által Portugáliában teljesített eladások értékének figyelembevételével történt (a megtámadott határozat (482) és (483) preambulumbekezdése).

209 A Bizottság ezt követően jelezte, hogy általában a vállalkozások által a jogsértésben való részvételük utolsó teljes üzleti évében teljesített eladásokat veszi figyelembe. Tudva azt, hogy a jelen ügyben a jogsértés kevesebb mint egy évig tartott, és arra 2010 és 2011 között került sor, a Bizottság a vállalkozások által a 2011. év során teljesített eladásokat használta fel, amelyek alacsonyabb összegűek voltak, mint a felek által 2010-ben teljesített eladások (a megtámadott határozat (484) preambulumbekezdése).

210 Ami a jogsértés súlyát illeti, amely az eladások értékének a bírságösszeg meghatározásához figyelembe veendő százalékát határozza meg, a Bizottság kiemeli, hogy a jelen ügyben a jogsértés egy versenytilalomról, valamint a spanyol és portugál elektronikus hírközlési és televíziós piacoknak a felek közötti felosztásáról szóló megállapodásból állt, továbbá hogy a Telefónica és a PT a saját országaikban inkumbens gazdasági szereplők voltak (a megtámadott határozat (489) preambulumbekezdése).

211 A Bizottság jelezte: figyelembe vette, hogy a felek a kikötést attól kezdve nem tartották titokban, hogy azt a 2010. június 1-jei ajánlatban első alkalommal bevezették. Valójában – és mint ezt a megtámadott határozat (128)–(130) preambulumbekezdése is kifejti – a kikötés első tervezetét magában foglaló második ajánlatot a felek feltöltötték az internetes oldalukra, továbbá közölték azt a spanyol és

portugál tőzsdei hatóságokkal, amelyek maguk is közzétették azt a saját internetes oldalaikon. Ezenkívül a kikötés végleges változatát tartalmazó megállapodás szerves részét képezte a Telefónica és a PT által az Anatelhez és a CADE-hez benyújtott iratanyagnak. Végül a *Jornal de Negóciosban* 2010. augusztus 23-án közzétett cikkben a Telefónica megerősítette, hogy e megállapodás versenytilalmi kikötést tartalmazott (a megtámadott határozat (491) preambulumbekezdése).

212 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság figyelembe vette, hogy a jogsértés 2010. szeptember 27-től, vagyis az ügylet közjegyzői okiratba foglalásának, azaz végleges megkötésének időpontjától 2011. február 4-ig, vagyis a felek által a kikötés megszüntetéséről kötött megállapodás időpontjáig tartott (a megtámadott határozat (492) preambulumbekezdése).

213 Ezen elemekre, valamint a vállalkozások méretére és a korlátozó megállapodás rövid időtartamára tekintettel a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a jelen ügy konkrét körülményei között arányos és az elrettentés szempontjából elegendő, ha a bírságok alapösszegének kiszámítása érdekében az eladások értékének alacsony százalékát veszi figyelembe. A Bizottság tehát megállapította, hogy az eladások értéke figyelembe veendő százalékos arányának a két érintett vállalkozás tekintetében 2%-nak kell lennie (a megtámadott határozat (493) preambulumbekezdése). A Bizottság az eladások értékének az egyes vállalkozások esetében figyelembe vett százalékát megszorozta az időtartam címén figyelembe vett együtthatóval, vagyis 0,33-mal, amely egy teljes évből négy hónapnak felel meg.

214 A Bizottság végleges alapösszegekként az így kiszámított összegeket vette figyelembe, vagyis meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben nem adott hozzá az iránymutatás 25. pontjában előírtak (lásd a fenti 202. pontot) szerinti rögzített elrettentési összeget (belépési díjat), amit egyébként a tárgyaláson is megerősített.

215 Az alapösszeg kiigazítását illetően a Bizottság egyrészt úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben nem kellett figyelembe venni semmilyen súlyosító körülményt (a megtámadott határozat (496) preambulumbekezdése).

216 A Bizottság másrészt emlékeztetett arra, hogy 2011. február 4-én a felek a kikötés törlése mellett döntöttek, véget vetve ezáltal a szóban forgó versenyellenes magatartásnak. A Bizottság szerint figyelembe véve, hogy a kikötés törlése csupán tizenhat nappal az eljárás Bizottság általi megindítását követően, illetve 30 nappal azt követően történt, hogy a Bizottság a feleknek megküldte az első információkérést, továbbá hogy a kikötés nem volt titkos, meg kellett állapítani, hogy az említett megszüntetés olyan enyhítő körülménynek minősült, amelyet mindkét fél esetében alkalmazni kellett (a megtámadott határozat (500) preambulumbekezdése).

217 E körülményekre tekintettel a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a felekkel szemben kiszabandó bírság alapösszegét 20%-kal csökkenteni kell (a megtámadott határozat (501) preambulumbekezdése), és elutasította a felek által további enyhítő körülmények figyelembevétele érdekében felhozott valamennyi érvet (a megtámadott határozat (502)–(507) preambulumbekezdése).

218 Következésképpen a bírságok végleges összege a Telefónica esetében 66 894 400 euró, a PT esetében pedig 12 290 400 euró.

b) A bírság kiszámítása érdekében figyelembe vett eladásokról

219 A felperes a kikötés hatályát illetően a Bizottság által levont következtetéseket kifogásolja, és azt állítja, hogy mivel bizonyos tevékenységek e hatály alóli kizárása a bírság kiszámítása szempontjából figyelembe vett forgalom csökkenését eredményezi, a vele szemben kiszabott bírság összegét csökkenteni kell. A felperes szerint a Bizottság figyelmen kívül hagyta a portugáliai elektronikus hírközlési piacoknak a felperes által a kifogásközlésre adott válaszában lefolytatott kimerítő elemzését, nem érintve és nem is cáfolva a felperes által kifejtett érvek nagy részét.

Az indokolásról

220 Amennyiben ezt az érvelést akként kell érteni, hogy a felperes a Bizottságot terhelő indokolási kötelezettség tiszteletben nem tartását kifogásolja, emlékeztetni kell arra, hogy az indokolásnak a kérdéses aktus jellegéhez kell igazodnia, és abból világosan és egyértelműen ki kell tűnnie az aktust kibocsátó intézmény megfontolásainak, oly módon, hogy az érdekeltek megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, illetve hogy a hatáskörrel rendelkező bíróság gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét (lásd: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 78. pont, EU:C:2011:620, 147. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Nem szükséges, hogy az indokolás valamennyi jelentőséggel bíró tény- és jogkérdésre külön kitérjen, amennyiben azt, hogy valamely aktus indokolása megfelel-e az EUMSZ 296. cikk követelményeinek, nem pusztán a szövegére figyelemmel kell megítélni, hanem az összefüggéseire, valamint az érintett tárgyra vonatkozó jogszabályok összességére való tekintettel is (lásd: Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ítélet, fenti 78. pont, EU:C:1998:154, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

221 Az uniós versenyszabályok megsértéséért kiszabott bírság összegének kiszámításával kapcsolatos indokolási kötelezettség terjedelmét illetően meg kell jegyezni, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „[a] bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát". E tekintetben az iránymutatás, valamint a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló közlemény (HL 2006. C 298., 17. o.) tájékoztató jellegű szabályokat tartalmaz azon értékelendő tényezőkről, amelyeket a Bizottság a jogsértés súlyának és időtartamának méréséhez figyelembe vesz (lásd ebben az értelemben: 2003. július 9-i Cheil Jedang kontra Bizottság ítélet, T-220/00, EBHT, EU:T:2003:193, 217. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

222 E körülmények között a Bizottság teljesíti azon alapvető alaki követelményeket, amelyek az indokolási kötelezettségben nyilvánulnak meg, ha határozatában megjelöli azokat az értékelési körülményeket, amelyeket iránymutatása, illetve adott esetben a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló közleménye alkalmazása során figyelembe vett, és amelyek lehetővé tették számára a jogsértés súlyosságának és időtartamának meghatározását a bírság összegének kiszámítása érdekében (lásd ebben az értelemben: Cheil Jedang kontra Bizottság ítélet, fenti 221. pont, EU:T:2003:193, 218. pont).

223 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozat 5. és 6.3.3.2 szakaszában, különösen pedig annak (153), (184), (185) és (278) preambulumbekezdésében jelezte, hogy a feleket Spanyolországban és Portugáliában az elektronikus hírközlési szolgáltatások és a televíziós szolgáltatások valamennyi piacán legalább potenciális versenytársaknak kell tekinteni, továbbá nem lehet helyt adni az arra irányuló érveiknek, hogy bizonyos tevékenységeket zárjanak ki a kikötés hatálya alól, valamint tekintettel a felek által a köztük lévő potenciális verseny fennállásával kapcsolatban előadott érvek elutasítására és figyelembe véve a kikötés széles körű hatályát, a jelen esetben azzal kapcsolatban, hogy a felek potenciális versenytársak voltak-e, az egyes konkrét piacokra tekintettel semmilyen részletes elemzés lefolytatása nem bizonyult szükségesnek ahhoz, hogy mérlegelni lehessen, hogy a kikötést cél általi korlátozásnak kell-e minősíteni. A Bizottság ezt követően, a megtámadott határozat (482) preambulumbekezdésében, az „Az eladások értéke" cím alatt megjegyezte, hogy megítélése szerint a versenytilalmi kikötés az elektronikus hírközlési szolgáltatások valamennyi típusára és valamennyi televíziós szolgáltatásra alkalmazandó volt, kivéve a globális távközlési szolgáltatásokat és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatásokat, ezáltal pedig a jogsértés közvetlenül vagy közvetve érintette a Spanyolországban vagy Portugáliában nyújtott és az 5.3 szakaszban felsorolt piacok szerves részét képező valamennyi szolgáltatást, kivéve a globális távközlési szolgáltatásokat és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatásokat.

224 A fentiekből következik, hogy a Bizottság elegendő magyarázattal szolgált arról, hogy hogyan határozta meg az eladásoknak a bírságösszeg kiszámítása szempontjából figyelembe veendő értékét, valamint azokról az okokról, amelyek alapján úgy ítélte meg, hogy nem kellett megvizsgálni minden egyes olyan

szolgáltatást, amelyek kapcsán a felperes a kifogásközlésre adott válaszában azt kérte, hogy azokat zárják ki a bírság összegének kiszámításából. Amennyiben tehát a felperes érvelését akként lehet értelmezni, hogy az az indokolási kötelezettség megsértésén alapul, azt el kell utasítani.

Az ügy érdeméről

225 A felperes azt állítja, hogy a bírság kiszámításából ki kell zárni bizonyos, vagyis a következő eladások értékét: az olyan piacokon teljesített eladások, amelyeken a felek nem voltak potenciális versenytársak; a folyamatban lévő tevékenységeknek megfelelő eladások, valamint az Ibériai-félszigeten kívül teljesített eladások.

– Az olyan tevékenységeknek megfelelő eladásokról, amelyek nem képezhetik verseny tárgyát

226 Ami az olyan piacokon vagy olyan szolgáltatásokkal teljesített eladásokat illeti, amelyekre a felperes szerint nem terjed ki a potenciális verseny, először is meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (478) preambulumbekezdésében utalt az iránymutatás 12. pontjára, amely akként rendelkezik, hogy a bírság alapösszege az eladások értékének megfelelően az ezt követő pontokban kifejtett módszer alapján kerül megállapításra. Az említett preambulumbekezdésben a Bizottság ezenkívül kifejtette, hogy a vállalkozásokkal szemben kiszabandó bírságok alapösszegét a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve érintett, a vállalkozás által az Európai Unión belül, az érintett földrajzi területen értékesített áruk és szolgáltatások eladásának értékére utalással kell meghatározni. A Bizottság ezután a megtámadott határozat (482) preambulumbekezdésében (lásd a fenti 208. pontot) jelezte, hogy megítélése szerint a versenytilalmi kikötés az elektronikus hírközlési szolgáltatások valamennyi típusára és valamennyi televíziós szolgáltatásra alkalmazandó volt, kivéve a globális távközlési szolgáltatásokat és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatásokat, ezáltal pedig a jogsértés közvetlenül vagy közvetve érintette a Spanyolországban vagy Portugáliában nyújtott és az 5.3 szakaszban felsorolt piacok szerves részét képező valamennyi szolgáltatást, kivéve a globális távközlési szolgáltatásokat és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatásokat.

227 A tárgyaláson a Bizottság a Törvényszék kérdéseire válaszolva kifejtette, hogy a kikötés nagyon széles körű hatályára tekintettel nem kellett a felperes által hivatkozott minden egyes szolgáltatás vonatkozásában elemeznie a felek közötti potenciális versenyt annak érdekében, hogy meghatározza az eladásoknak a bírságösszeg kiszámítása során figyelembe veendő értékét. A jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló olyan, cél általi jogsértés keretében, ahol a jogsértés bizonyításához nem volt szükség ilyen műveletre, az említett művelet a bírság összegének meghatározásához sem lehet követelmény.

228 Ennek az érvelésnek nem lehet helyt adni.

229 A kikötés ugyanis a szövege értelmében alkalmazandó volt minden olyan „projekt[re], amelyek a távközlési ágazathoz kapcsolódnak (ideértve a vezetékes és mobilszolgáltatásokat, valamint az internet-hozzáférési és televíziós szolgáltatásokat, kivéve a jelen szerződés létrejöttének napján már megvalósult vagy megvalósuló beruházásokat vagy tevékenységeket), és amelyek során a felek az ibériai piacon egymás versenytársainak minősülnek”. Ezenkívül a Bizottság a bírság összegének kiszámításához azon tevékenységek eladásainak értékét használta fel, amelyek szerinte a kikötés hatálya alá estek, és kizárta a folyamatban lévő azon tevékenységeknek megfelelő eladásokat, amelyek a kikötés szövege szerint ki voltak zárva annak hatálya alól. Következésképpen az olyan tevékenységeknek megfelelő eladásokat, amelyek a kikötés időbeli hatálya alatt nem képezhették a másik féllel folytatott verseny tárgyát, és amelyek a kikötés szövege értelmében is ki voltak zárva annak hatálya alól, a bírságösszeg kiszámítása szempontjából is ki kellene zárni.

230 A fentiekből következik, hogy még ha a Bizottságnak a jogsértés megállapítása érdekében nem is kellett a felperes által hivatkozott minden egyes szolgáltatás tekintetében értékelnie a potenciális versenyt (lásd a fenti 169–188. pontot), legalább azt meg kellett volna vizsgálnia, hogy a felperes megalapozottan állította-e, hogy a szóban forgó szolgáltatások eladásainak értékét ki kellett volna zárni a bírság kiszámításából amiatt, hogy a felek között e szolgáltatások tekintetében nem volt potenciális verseny.

231 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy amint a Bíróság már kimondta, a Bizottságnak az adott eset körülményeit és az 1/2003 rendelet által létrehozott szankciórendszer által követett célkitűzéseket is figyelembe véve kell minden egyes esetben mérlegelnie az érintett vállalkozásra gyakorolni szándékozott hatást, és különösen figyelembe kell vennie e vállalkozásnak a jogsértés elkövetése időszakában fennállt tényleges gazdasági helyzetét tükröző forgalmat (2007. június 7-i Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ítélet, C-76/06 P, EBHT, EU:C:2007:326, 25. pont; 2014. november 12-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet, C-580/12 P, EBHT, EU:C:2014:2363, 53. pont; 2015. április 23-i LG Display és LG Display Taiwan kontra Bizottság ítélet, C-227/14 P, EBHT, EU:C:2015:258, 49. pont).

232 A Bizottság a bírság összegének meghatározása érdekében figyelembe veheti nem csupán a vállalkozás teljes forgalmát, amely – még ha hozzávetőleges és hiányos is – információval szolgál a vállalkozás méretéről és gazdasági erejéről, hanem e forgalomnak a jogsértés tárgyát képező termékekből származó részét is, amely tehát a jogsértés terjedelméről nyújt tájékoztatást (1983. június 7-i Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet, 100/80–103/80, EBHT, EU:C:1983:158, 121. pont; Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2014:2363, 54. pont; LG Display és LG Display Taiwan kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2015:258, 50. pont).

233 Jóllehet az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése a Bizottságnak mérlegelési mozgásteret enged, a Bizottság által tiszteletben tartandó, objektív kritériumok megállapításával korlátozza annak gyakorlását. Így egyrészről a vállalkozással szemben kiszabható bírság összegének számszerűsíthető és abszolút felső határa van, ily módon az adott vállalkozással szemben kiszabható bírság maximális összege előre meghatározható. Másrészről e mérlegelési jogkör gyakorlását a Bizottság által többek között a bírságkiszabási iránymutatásban saját magával szemben felállított magatartási szabályok is korlátozzák (Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2014:2363, 55. pont; LG Display és LG Display Taiwan kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2015:258, 51. pont).

234 Így, ha a Bizottság – mint azt a jelen ügyben is tette – az iránymutatásban kifejtett módszer alapján határozza meg a bírság alapösszegét, akkor tiszteletben kell tartania az említett módszert.

235 E tekintetben emlékeztetni kell, hogy az iránymutatás 13. pontja értelmében „[a] kiszabásra kerülő bírságok alapösszegének meghatározásához a Bizottság a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve […] érintett, a vállalkozás által az EGT-n belül, az érintett földrajzi területen értékesített áruk és szolgáltatások eladásának értékét alkalmazza”. Ugyanezen iránymutatás a 6. pontjában pontosítja, hogy „[a] jogsértéssel összefüggő eladások értékének és [a jogsértés időtartamának] a kombinációja megfelelő helyettesítő értéknek tekinthető, mely tükrözi a jogsértés gazdasági jelentőségét, valamint a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások egymáshoz viszonyított súlyát”.

236 Ezenkívül az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a forgalomnak a jogsértés tárgyát képező árukból származó része a jellegénél fogva alkalmas arra, hogy pontosan kimutassa a jogsértés érintett piacra gyakorolt hatásának mértékét, mivel a valamely korlátozó magatartás tárgyát képező termékekkel elért forgalom olyan objektív tényezőnek minősül, amely pontosan mutatja e magatartás szabad versenyre gyakorolt káros hatásának mértékét (lásd ebben az értelemben: Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 232. pont, EU:C:1983:158, 121. pont; 1999. március 11-i, British Steel kontra Bizottság ítélet, T-151/94, EBHT, EU:T:1999:52, 643. pont; 2008. július 8-i Saint-Gobain Gyproc Belgium kontra Bizottság ítélet, T-50/03, EU:T:2008:252, 84. pont).

237 Az iránymutatás 13. pontjának a célja az, hogy a vállalkozással szemben kiszabott bírság kiszámításának a kiindulópontja egy olyan összeg legyen, amely tükrözi a jogsértés gazdasági jelentőségét és e vállalkozás abban való viszonylagos súlyát (2013. július 11-i Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, C-444/11 P, EU:C:2013:464, 76. pont; Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2014:2363, 57. pont; LG Display és LG Display Taiwan kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2015:258, 53. pont).

238 Következésképpen az eladások értékének e 13. pontban szereplő fogalma felöleli az EGT-n belül a jogsértéssel érintett piacon teljesített eladásokat, anélkül hogy meg kellene határozni, hogy e jogsértés ténylegesen kihatott-e ezen eladásokra, mivel a forgalomnak a jogsértés tárgyát képező termékek eladásából származó része tükrözheti a legjobban e jogsértés gazdasági jelentőségét (lásd ebben az értelemben: Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 237. pont, EU:C:2013:464, 75–78. pont; Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2014:2363, 57–59. pont; 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet, C-286/13 P, EBHT, EU:C:2015:184, 148. és 149. pont; LG Display és LG Display Taiwan kontra Bizottság ítélet, fenti 231. pont, EU:C:2015:258, 53–58. és 64. pont).

239 Ugyanakkor, jóllehet kétségkívül sértené az e rendelkezés által követett célkitűzést, ha az eladások értékének e rendelkezés szerinti fogalmát úgy kellene értelmezni, hogy az kizárólag az olyan eladások révén elért forgalomra vonatkozik, amelyek tekintetében megállapítást nyert, hogy azokra a kifogásolt kartell ténylegesen kihatott, e fogalom mégsem terjedhet odáig, hogy magában foglalja a szóban forgó vállalkozás által teljesített olyan eladásokat, amelyek közvetlenül vagy közvetve nem tartoznak e kartell körébe (lásd ebben az értelemben: Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 237. pont, EU:C:2013:464, 76. pont, valamint Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet, fenti 238. pont, EU:C:2015:184, 148. pont).

240 Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló, cél általi korlátozás esetén kétségkívül nem követelhető meg a Bizottságtól, hogy a jogsértés hatályával érintett valamennyi piac és szolgáltatás vonatkozásában hivatalból folytassa le a potenciális verseny vizsgálatát, ellenkező esetben ugyanis eltérnénk a fenti 175., 176. és 178. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlattól, és az eladásoknak a bírság kiszámítása szempontjából figyelembe veendő értékének meghatározása révén a potenciális verseny vizsgálatára irányuló kötelezettség kerülne bevezetésre, miközben cél általi versenykorlátozás esetén az ilyen vizsgálat nem követelmény (lásd a fenti 177. pontot). E tekintetben ugyanis a Bíróság egy olyan ügyben, amelyre a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.) vonatkozott, úgy ítélte meg, hogy a piacok felosztására irányuló megállapodásból álló jogsértés esetén nem lehet helye olyan értelmezésnek, amely azzal a következménnyel járna, hogy a bírságok kiszámításának módszere címén olyan kötelezettséget támaszt a Bizottsággal szemben, amely az EUMSZ 101. cikk alkalmazása szempontjából nem terheli őt, amennyiben a szóban forgó jogsértésnek versenyellenes célja van (Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet, fenti 196. pont, EU:C:2009:505, 64. pont).

241 A jelen ügyben kialakított megoldás nem abból áll, hogy a bírság összegének meghatározása keretében olyan kötelezettséget támasszon a Bizottsággal szemben, amely versenyellenes célú jogsértés esetén az EUMSZ 101. cikk alkalmazása szempontjából nem terheli őt, hanem abból, hogy megállapítsa az abból eredő következményeket, hogy az iránymutatás 13. pontja értelmében az eladások értékének közvetlenül vagy közvetve kapcsolódnia kell a jogsértéshez, és nem foglalhatja magában azokat az eladásokat, amelyek közvetlenül vagy közvetve nem tartoznak a szankcionált jogsértés körébe (lásd a fenti 239. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ebből következően attól kezdve, hogy a Bizottság úgy dönt, hogy a bírság összegének meghatározása során a jogsértéshez közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó eladások értékére támaszkodik, ezt az értéket pontosan meg kell határoznia.

242 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben tekintettel a kikötés szövegére, amely kifejezetten hivatkozik minden olyan „projekt[re], amelyek a távközlési ágazathoz kapcsolódnak (ideértve a vezetékes és mobilszolgáltatásokat, valamint az internet-hozzáférési és televíziós szolgáltatásokat, kivéve a jelen szerződés létrejöttének napján már megvalósult vagy megvalósuló beruházásokat vagy tevékenységeket), és amelyek során a felek az ibériai piacon egymás versenytársainak minősülnek”, valamint arra, hogy a felperes a kifogásközlésre adott válaszában ténybeli elemeket adott elő annak bizonyítása érdekében, hogy az így hivatkozott bizonyos szolgáltatások eladásainak értékét a bírság kiszámításából ki kellett volna zárni amiatt, hogy a felek között nem volt semmilyen verseny, a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia ezeket az elemeket annak érdekében, hogy meghatározza e termékeknek vagy szolgáltatásoknak a vállalkozás által a jogsértéshez közvetlenül vagy közvetve kapcsolódóan teljesített eladásainak értékét.

243 Így a jelen ügyben, mivel a jogsértéshez közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó eladások a kikötés hatálya alá tartozó szolgáltatások eladásai, vagyis a folyamatban lévő tevékenységek kivételével a távközlési ágazatba tartozó minden olyan projekt eladásai, amely az ibériai piacon versenyben lehet a másik féllel, a Bizottságnak ezen eladások értékének meghatározása érdekében meg kellett volna határoznia azokat a szolgáltatásokat, amelyek vonatkozásában a felek az ibériai piacon nem voltak egymás potenciális versenytársai, megvizsgálva a felek által a kifogásközlésre adott válaszaikban annak bizonyítása érdekében előadott elemeket, hogy a kikötés hatálya alatt bizonyos szolgáltatások tekintetében nem volt köztük potenciális verseny. Csak ilyen ténybeli és jogi elemzés alapján lehetett volna meghatározni a jogsértéshez közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó azon eladásokat, amelyek értékének kiindulási összegként kellett volna szolgálnia a bírság alapösszegének kiszámításához.

244 A fentiekből következően helyt kell adni a felperes azon érvelésének, amelyben azt állítja, hogy a Bizottságnak azon elemek alapján, amelyekre a felperes azzal kapcsolatban hivatkozott, hogy bizonyos szolgáltatásokat illetően a Telefónica és a PT között nem volt potenciális verseny, meg kellett volna határoznia a jogsértéshez közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó eladások értékét, a megtámadott határozat 2. cikkét pedig meg kell semmisíteni kizárólag annyiban, amennyiben a bírság összegét az eladásoknak a Bizottság által alapul vett értéke alapján határozza meg.

245 Másodszor, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság által az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásokban hozott határozatok bírósági felülvizsgálatának rendszere az intézmények jogi aktusainak az EUMSZ 263. cikkben létrehozott jogszerűségi vizsgálatából áll, amely a Bizottság által e területen alkalmazott szankciókat illetően az EUMSZ 261. cikk alapján és a felperesek kérelmére kiegészíthető a Törvényszék által gyakorolt korlátlan felülvizsgálati jogkörrel (2014. július 10-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, C-295/12 P, EBHT, EU:C:2014:2062, 42. pont). E tekintetben meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben megállapított jogellenesség az eladásoknak a felperessel szemben kiszabott bírság összegének meghatározása szempontjából figyelembe vett értékét, vagyis a bírság összegének magát a számítási alapját érinti.

246 Ezzel összefüggésben hasznos ismét emlékeztetni arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (482) preambulumbekezdésében a felperes által hivatkozott szolgáltatások vonatkozásában nem folytatta le a felek közötti potenciális verseny elemzését. Továbbá a Bizottság a Törvényszék által a tárgyaláson annak érdekében feltett kérdésekre válaszolva, hogy a Bizottság részéről választ kapjon a felperes által azzal kapcsolatban előadott érvekre, hogy a Telefónica és a PT között bizonyos szolgáltatásokat illetően Portugáliában állítólag nem volt potenciális verseny, azon álláspontjának ismételt előadására szorítkozott, amely szerint a bírság összegének meghatározása érdekében nem volt köteles elemezni a felek közötti potenciális versenyt, egyébként pedig megelégedett azzal, hogy a felperes valamennyi érvére annak kijelentésével válaszoljon, hogy a szóban forgó szolgáltatásokat illetően a Telefónica a PT potenciális versenytársa volt, mivel részt vehetett volna közbeszerzési eljárásokban, vagy megvásárolhatott volna egy meglévő szolgáltatót.

247 A fentiekből következik, hogy a Törvényszék nem rendelkezik elegendő adattal ahhoz, hogy meghatározza a felperessel szemben kiszabandó bírság végleges összegét.

248 Igaz, hogy az 1/2003 rendelet 31. cikke értelmében a Törvényszéket megillető korlátlan felülvizsgálati jogkör feljogosítja a bíróságot arra, hogy a szankció jogszerűségének egyszerű felülvizsgálatán túl a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse. Ugyanakkor a jelen ügyben a Bizottság az eladásoknak a bírságösszeg kiszámítása szempontjából figyelembe veendő értékének meghatározása során nem folytatta le a felperes által annak bizonyítása érdekében előadott körülmények elemzését, hogy bizonyos szolgáltatásokat illetően a felek között nem volt potenciális verseny. Ezen eladások értékének a Törvényszék általi meghatározása tehát azt jelentené, hogy az iratanyag vizsgálati hiányosságát a Törvényszéknek kellene pótolnia.

249 Márpedig a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása nem terjedhet addig, hogy a Törvényszék ilyen vizsgálatot folytasson le, amely meghaladná a Bizottság értékelésének a Törvényszék értékelésével való helyettesítését, hiszen a Törvényszék értékelése lenne az egyetlen és első értékelése azoknak a körülményeknek, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie azon eladások értékének meghatározása érdekében, amelyek az iránymutatás 13. pontja értelmében a jogsértéssel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatban állnak, és amelyek elemzése a Bizottság feladata.

250 A fentiekből következik, hogy a jelen ügyben a Törvényszék nem gyakorolhatja a korlátlan felülvizsgálati jogkörét, vagyis a Bizottság feladata, hogy a jelen ítélet végrehajtása keretében levonja a megállapított jogellenesség valamennyi következményét, és újra határozzon a bírság összegének meghatározásáról. A Törvényszék továbbá úgy ítéli meg, hogy a bírság összegére vonatkozó többi jogalapot nem szükséges megvizsgálni.

– A már korábban is gyakorolt tevékenységeknek megfelelő eladásokról

251 A felperes azt állítja, hogy a kikötés szövege értelmében a már korábban is gyakorolt tevékenységeknek megfelelő eladásokat ki kell zárni a bírság kiszámításából.

252 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozat (482) és (483) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy azon globális távközlési szolgáltatások és a nagykereskedelmi nemzetközi összekapcsolási szolgáltatások eladásainak értékét, amelyek tekintetében a felek a megállapodás aláírásának időpontjában tényleges versenytársak voltak, a bírság kiszámítása szempontjából a Bizottság nem vette figyelembe.

253 Másodszor, a felperes azt állítja, hogy a PT azon szolgáltatásai eladásainak értékét, amelyek a Zon által nyújtott szolgáltatásoknak, vagyis a vezetékes telefon, széles sávú internet és fizető-televíziós szolgáltatásoknak felelnek meg, ki kell zárni a kikötés hatálya alól, hiszen amennyiben a Telefónica részesedéssel rendelkezett a PT-nek az elektronikus hírközlési ágazatban tevékenykedő e versenytárs társaságában (lásd a fenti 7. pontot), a Zon által nyújtott szolgáltatások „a […] szerződés létrejöttének napján már megvalósult vagy megvalósuló beruházások[…] vagy tevékenységek[…]” kategóriájába tartoznak (lásd a fenti 1. pontot), amelyek ki vannak zárva a kikötés hatálya alól.

254 Egyrészt, a felperes megjegyzi, hogy a megtámadott határozat a címzettjei által felhozott bizonyos kifogásokat illetően csak kevés, vagy egyáltalán semmilyen felvilágosítást nem tartalmaz, továbbá hogy a Telefónicának a Zon tőkéjében fennálló részesedését és az ebből eredő befolyását illetően a Bizottság azon állítás megismétlésére szorítkozik, amely szerint e részesedés a Telefónicának nem biztosított semmilyen irányítási jogkört. Amennyiben e megjegyzést akként kell érteni, mint amelyben a felperes a Bizottság indokolási kötelezettségének megsértését állítja, ezt az állítást el kell utasítani.

255 Látható ugyanis, hogy a Bizottság válaszolt a felek által a Zon szolgáltatásainak a kikötés hatálya alóli kizárásával kapcsolatban felhozott érvre, pontosítva, hogy nem fogadhatja el azt az állítást, amely szerint a Zon tevékenységeit ki kellett zárni a kikötés hatálya alól, mivel ha a felek azt akarták volna bizonyítani, hogy a Telefónicának a Zonban fennálló részesedése révén Portugáliában versenyben voltak egymással, azt kellett volna bizonyítaniuk, hogy e szolgáltató tevékenységeit a Telefónica irányította, amit a felek nem tettek meg, miközben a 2011. évi éves beszámolókból kitűnik, hogy a Telefónica

nem irányította a portugál szolgáltatót. A Bizottság ezáltal világosan kifejtette azt az okot, amelynek alapján úgy ítélte meg, hogy a Zon tevékenységeit nem kellett kizárni a kikötés hatálya alól, valamint azt az okot, amelynek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a Telefónica nem irányította ez utóbbi társaságot, vagyis az indokolási kötelezettség semmilyen megsértése nem kifogásolható a Bizottsággal szemben.

256 E tekintetben a Bizottság a megtámadott határozat (156)–(164) preambulumbekezdésében még azt is kifejtette, hogy ha az olyan társaság által gyakorolt tevékenység, amelyben az egyik fél részvényekkel rendelkezett, viszont nem irányította azt, a kikötés hatályának meghatározása szempontjából releváns lenne, akkor a kikötésben jelezni kellett volna, hogy azt a felek irányítása alá nem tartozó társaságok tevékenységeire is alkalmazni kell. Ráadásul, ha az ilyen tevékenységek a kikötés hatályának meghatározása szempontjából relevánsak lennének, azoknak a kikötés rendelkezéseinek tiszteletben tartása szempontjából is relevánsaknak kellene lenniük, vagyis a kikötés megsértésének minősülne, ha tiltott tevékenységbe kezdene egy irányítás alá nem tartozó olyan társaság, amelyben az egyik fél kisebbségi részesedéssel rendelkezik. A Bizottság ezt az okfejtést annak kijelentésével folytatta, hogy a felek nem állíthatják, hogy bármilyen kötelezettségben is megállapodtak volna azon társaságok nevében, amelyekben kisebbségi részesedéssel rendelkeztek, viszont nem irányították azokat, mivel nem tudnák biztosítani az ilyen kötelezettség tiszteletben tartását. Következésképpen ahhoz, hogy valamely tevékenységet ki lehessen zárni a kikötés hatálya alól, azt közvetlenül az egyik félnek, vagy közvetetten a felek által irányított társaságok valamelyikének kellene gyakorolnia.

257 Másrészt, az ügy érdemét illetően a felperes nem vitatja sem az imént ismertetett érvelést, sem pedig a Bizottság azon megállapítását, amely szerint a releváns időszakban a Telefónica csak kisebbségi (5,46%-os) részesedéssel rendelkezett a Zonban (a megtámadott határozat (19) preambulumbekezdése), e társaságot tehát nem irányította, vagyis a Zon által nyújtott szolgáltatásokat nem lehet a Telefónica által nyújtott, következésképpen pedig olyan szolgáltatásoknak tekinteni, amelyek vonatkozásában a Telefónica és a PT versenytársak voltak, és amelyeket ennélfogva ki kellene zárni a kikötés hatálya alól. Ebből következik, hogy a felperesnek nem sikerült bizonyítania, hogy a Zon által nyújtott szolgáltatásokat miért kellene a Telefónica által nyújtott szolgáltatásoknak tekinteni, következésképpen pedig kizárni a kikötés hatálya alól annak ellenére, hogy a Telefónica csak kisebbségi részesedéssel rendelkezik ez utóbbi társaságban. E körülmények között a felperes érvelését el kell utasítani.

– Az Ibériai-félszigeten kívül gyakorolt tevékenységeknek megfelelő eladásokról

258 A felperes vitatja a kikötésnek a Bizottság által meghatározott területi hatályát, azt állítva, hogy mivel a megállapodás kifejezetten az ibériai piacra, nem pedig Portugáliára és Spanyolországra utal, arra kell következtetni, hogy a felek az Ibériai-félszigetet alkotó területekre, nem pedig azokra a területekre kívántak utalni, amelyeket a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság magában foglal. Következésképpen a felperes szerint az Azori-szigetek és Madeira autonóm régióinak megfelelő területeket, amelyek 2011-ben 36 992 000 euró, illetőleg 23 492 000 euró forgalmat bonyolítottak, ki kell zárni a kikötés hatálya alól, vagyis a PT eladásainak a bírság kiszámítása szempontjából figyelembe vett értékét, ebből következően pedig a bírság összegét ki kell igazítani.

259 Ennek az állításnak nem lehet helyt adni. A felperes állításával ellentétben a kikötés szövege nem szó szerint az „Ibériai-félszigetre”, hanem az „ibériai piacra” utal. Márpedig úgy tűnik, hogy az „ibériai piacra” utalást nem szigorúan földrajzi értelemben kell felfogni, mint amely egyedül az Ibériai-félszigetre vonatkozik, hanem Spanyolország és Portugália piacaira utalásként, amelyek magukban foglalják az olyan területeiken lévő piacaikat is, amelyek nem az Ibériai-félszigeten találhatók. Nincsenek olyan valószínűsítő körülmények, és a felperes sem ad elő érveket annak bizonyítására, hogy e tagállamoknak az Ibériai-félszigeten kívül fekvő területei ki lettek volna zárva a kikötés hatálya alól.

260 E tekintetben ugyanis meg kell jegyezni, hogy a felperes megelégszik azzal, hogy a kikötés területi hatályára vonatkozóan a Bizottság által kialakított értelmezést kifogásolja, de nem ad elő semmilyen érvet, amely kétségbe vonhatná a Bizottság által a kikötés területi hatályát illetően a megtámadott határozat (175)–(182) preambulumbekezdésében levont következtetéseket. E feltételek mellett az állításainak nem lehet helyt adni.

261 Az eddigi megfontolások összességéből következik, hogy a bírság kiszámítása szempontjából figyelembe vett eladásokra vonatkozóan a felperes által előadott érvelésnek helyt kell adni, amennyiben a felperes által teljesített eladásoknak a bírságösszeg kiszámítása szempontjából figyelembe veendő értékének meghatározása érdekében a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia a felperes által annak bizonyítása érdekében előadott érveket, hogy bizonyos szolgáltatásokat illetően a Telefónica és a PT között nem volt potenciális verseny (lásd a fenti 226–250. pontot), ezt meghaladó részében pedig ezt az érvelést el kell utasítani.

c) A jogsértés időtartamáról

262 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság tévesen határozta meg a jogsértés időtartamát, mivel a versenytilalmi kötelezettség a jóváhagyását megelőzően nem fejthetett ki joghatásokat, vagyis azt nem lehetett volna olyan, cél általi korlátozásnak minősíteni, amely a hatálybalépésének, vagyis az ügylet 2010. szeptember 27-i végleges megkötésének időpontjától kezdve szükségképpen alkalmazandó, mindazonáltal pedig, még ha figyelmen kívül is hagyjuk az előzetes jóváhagyásra vonatkozó kifejezett feltételt, a versenytilalmi megállapodás 2010. október 29-én megszűnt azon következtetések folytán, amelyekre a 2010. október 26-án és 29-én tartott telefonos konferenciabeszélgetések során jutottak.

263 Emlékeztetni kell arra, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikke (3) bekezdésének megfelelően a jogsértés időtartama olyan elemet képez, amelyet figyelembe kell venni a versenyszabályokat megsértő vállalkozásra kiszabandó bírság összegének megállapításakor.

264 Ezenkívül, mint azt a fenti 202. pont is jelezte, az iránymutatás 24. pontja azt írja elő, hogy annak érdekében, hogy a jogsértésben részt vevő minden egyes vállalkozás részvételének időtartamát figyelembe vegyék, az eladások értékének függvényében meghatározott összeget megszorozzák a jogsértésben való részvétel éveinek számával, és a hat hónapnál rövidebb időszak fél évként, a hat hónapot meghaladó, de egy évnél rövidebb időszak pedig egy teljes évként kerül beszámításra.

265 A jelen ügy tárgyát képező jogsértés időtartamát illetően a Bizottság a megtámadott határozat (454)–(465) preambulumbekezdésében megállapította, mint azt már a fenti 51. pont is jelezte, hogy ez az időtartam az ügylet végleges megkötésének időpontjától, vagyis 2010. szeptember 27-től (lásd a fenti 25. pontot) a kikötés felmondásának időpontjáig, vagyis 2011. február 4-ig (lásd a fenti 29. pontot) terjedő időszaknak felel meg.

266 A jelen kifogásban a felperes lényegében annyiban vitatja a megtámadott határozat jogszerűségét, amennyiben az megállapítja, mint ez a rendelkező részének cikkében szerepel, hogy a jogsértés az ügylet 2010. szeptember 27-i végleges megkötésétől 2011. február 4-ig húzódott. Meg kell tehát állapítani, hogy az időtartamra vonatkozó jelen jogalappal a felperes nemcsak a bírság csökkentését kéri, hanem a megtámadott határozat és különösen a rendelkező része 1. cikkének részleges megsemmisítését annyiban, amennyiben a Bizottság abban tévesen állapította meg azt, hogy a jogsértés 2010. szeptember 27-től 2011. február 4-ig tartott.

267 Márpedig meg kell állapítani, hogy a felperes konkrétan a jogsértés időtartamával kapcsolatban nem ad elő további körülményeket, és megelégszik azzal, hogy utaljon azokra a kifogásokra, amelyeket az EUMSZ 101. cikk és az alkalmazására vonatkozó jogszabályok megsértésére alapított jogalapjával összefüggésben már előadott, és amelyeket a Törvényszék ennek keretében már megvizsgált és elutasított (lásd a fenti 122–161. pontot). Mivel a felperesnek nem sikerült bizonyítania, hogy a

versenytilalmi kötelezettség önellenőrzési kötelezettségtől függött, sem pedig azt, hogy a 2010. októberi audiokonferenciák a kikötés törléséhez vezettek, a bírságösszeg kiszámítása szempontjából figyelembe vett jogsértési időtartam csökkentése iránti kérelmét el kell utasítani.

d) Az arányosság elvének tiszteletben tartásáról

268 A felperes azt állítja, hogy a jelen ügy tárgyát képező jogsértésért vele szemben kiszabott bírság összegének meghatározása sérti az arányosság elvét.

269 A Bizottság elfogadhatatlansági kifogást emel, azt állítva, hogy ezt az állítólagos megsemmisítési jogalapot elfogadhatatlannak kell nyilvánítani, mivel a felperes a keresetlevél e kérdésnek szentelt három sorában megelégszik annak kifogásolásával, hogy „mindent alaposan átgondolva meg van győződve arról, hogy az ügy összes körülményére és a bírságok kiszabása során figyelembe veendő kritériumokra tekintettel a Bizottság nem tartotta tiszteletben az arányosság elvét”.

270 Egyrészt emlékeztetni kell arra, hogy – mint ez már a fenti 68. és azt követő pontokban is megállapítást nyert – a Törvényszék 1991. május 2-i eljárási szabályzata 44. cikke 1. §-ának c) pontja értelmében minden keresetlevélnek tartalmaznia kell a jogvita tárgyát és a felhozott jogalapok rövid ismertetését, ennek pedig kellően egyértelműnek és pontosnak kell lennie, hogy lehetővé tegye az alperes számára védekezésének előkészítését, és a Törvényszék számára a keresetről való határozathozatalt, adott esetben további információ nélkül. Ezenkívül a jogbiztonság és a gondos igazságszolgáltatás biztosítása érdekében az is szükséges, hogy azok a lényeges ténybeli vagy jogi körülmények, amelyeken a kereset alapul, összefüggően és érthetően kitűnjenek magából a keresetlevélből (lásd: TF1 kontra Bizottság végzés, fenti 70. pont, EU:T:2008:155, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

271 Meg kell állapítani, hogy az, ahogyan a felperes a jelen kereset keretében kifejti az arányosság elvének megsértésére alapított állítólagos jogalapot, nem felel meg a fentiekben megjelölt követelményeknek, vagyis a Bizottság által felhozott efogadhatatlansági kifogás megalapozottnak bizonyul, az arányosság elvének megsértésére alapított állítólagos jogalapot pedig elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

272 Másrészt, e tekintetben meg kell állapítani, hogy az uniós versenyjogban a jogszerűségének vizsgálatát kiegészíti a korlátlan felülvizsgálati jogkör, amelyet a 17. rendelet 17. cikke ruházott az uniós bíróságra, és amelyet az EUMSZ 261. cikknek megfelelően jelenleg az 1/2003 rendelet 31. cikke rögzít. E jogkör feljogosítja a bíróságot arra, hogy a szankció jogszerűségének egyszerű vizsgálatán túl a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse, és következésképpen a kiszabott bírságot vagy kényszerítő bírságot törölje, csökkentse vagy növelje (lásd: 2011. december 8-i Chalkor kontra Bizottság ítélet, C-386/10 P, EBHT, EU:C:2011:815, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

273 Hangsúlyozni kell azonban, hogy a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása nem egyezik meg a hivatalból való felülvizsgálattal, és emlékeztetni kell arra, hogy az uniós bíróságok előtti eljárás kontradiktórius. A közrenden alapuló jogalapok kivételével, amelyeket – úgymint a megtámadott határozat indokolásának hiányát – a bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia, a felperesnek kell felhoznia a megtámadott határozattal szembeni jogalapokat, és neki kell bizonyítékokat előterjesztenie e jogalapok alátámasztása érdekében (Chalkor kontra Bizottság ítélet, fenti 272. pont, EU:C:2011:815, 64. pont).

274 Ezen eljárási követelmény nem mond ellent azon szabálynak, miszerint a versenyszabályok megsértése esetén a Bizottság feladata, hogy az általa megállapított jogsértéseket bizonyítsa, és megállapítsa, mely bizonyítékok alkalmasak arra, hogy jogilag megkövetelt módon bizonyítsák a jogsértést megvalósító tényállás fennállását. A felperesnek ugyanis az a feladata a bírósági jogorvoslat keretében, hogy megjelölje a megtámadott határozat vitatott elemeit, e tekintetben kifogásokat fogalmazzon meg, és

olyan bizonyítékokat terjesszen elő, amelyek a kifogásai megalapozottságának bizonyítására alkalmas komoly valószínűsítő körülményeknek minősülhetnek (Chalkor kontra Bizottság ítélet, fenti 272. pont, EU:C:2011:815, 65. pont).

275 Az egész megtámadott határozat hivatalból való felülvizsgálatának hiánya nem sérti a hatékony bírói jogvédelem elvét. Ezen elv tiszteletben tartásához nem nélkülözhetetlen az, hogy a Törvényszék – amely ugyan köteles megválaszolni a felhozott jogalapokat, és mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból felülvizsgálatot gyakorolni – köteles legyen hivatalból újból megvizsgálni az ügy összes iratát (Chalkor kontra Bizottság ítélet, fenti 272. pont, EU:C:2011:815, 66. pont).

276 A Szerződésekben előírt felülvizsgálat tehát magában foglalja, hogy az uniós bíróság mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból felülvizsgálatot gyakorol, és jogosult a bizonyítékokat értékelni, a megtámadott határozatot megsemmisíteni és a bírságok összegét módosítani. Nem tűnik úgy tehát, hogy az EUMSZ 263. cikkben előírt – és az 1/2003/EK rendelet 31. cikkében foglalt, a bírság összegére vonatkozó korlátlan felülvizsgálati jogkörrel kiegészített – jogszerűségi vizsgálat ellentétes lenne az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikkében szereplő hatékony bírói jogvédelem elvére vonatkozó követelményekkel (Chalkor kontra Bizottság ítélet, fenti 272. pont, EU:C:2011:815, 67. pont).

277 A fenti ítélkezési gyakorlatból következik, hogy mivel a felperes nem adott elő az arányosság elvének megsértésére alapított állítólagos jogalapjának alátámasztására irányuló érveket és bizonyítékokat, a Törvényszék a korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása keretében nem köteles hivatalból megvizsgálni, hogy a Bizottság a bírság összegének meghatározása során tiszteletben tartotta-e az említett elvet.

3. *A tanúk kihallgatásának indítványozásáról*

278 A felperes azt indítványozza, hogy a Törvényszék tanúként hallgassa ki M. R. S. S. N.-t, aki a megállapodás megkötésének, valamint a kikötés törléséről szóló megállapodás megkötésének időpontjában a PT versenyjogi igazgatásáért felelt.

279 A Bizottság azt állítja, hogy ezt az indítványt el kell utasítani azzal az indokkal, hogy az haszontalan és felesleges, mivel M. R. S. S. N.-nek az általa ismert tényekről eskü alatt tett nyilatkozata már szerepel az iratanyagban.

280 Emlékeztetni kell arra, hogy egyedül a Törvényszék dönthet az előtte folyamatban lévő üggyel kapcsolatban a rendelkezésére álló információk kiegészítésének esetleges szükségességéről (lásd: 2010. június 10-i Thomson Sales Europe kontra Bizottság végzés, C-498/09 P, EU:C:2010:338, 138. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

281 Mint azt a Bíróság egy versenyjogi ügyben már megállapította, még ha a keresetlevélben megfogalmazott, tanúkihallgatásra irányuló indítvány pontosan megjelöli is, hogy mely tényekre vonatkozóan, illetve milyen okokból szükséges a tanút vagy tanúkat kihallgatni, a jogvita tárgyát és a megnevezett tanúk kihallgatásának szükségességét illetően a Törvényszéknek kell értékelnie az indítvány helytállóságát (lásd: 2013. december 19-i Siemens kontra Bizottság ítélet, C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, EU:C:2013:866, 323. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

282 A Bíróság másfelől jelezte, hogy a Törvényszék e mérlegelési jogköre összhangban áll a tisztességes eljáráshoz való alapvető joggal, különösen pedig az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény (EJEE) 6. cikke (3) bekezdésének d) pontjával. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis kitűnik, hogy ez utóbbi rendelkezés nem ismeri el a vádlottnak a tanúk bíróság elé idézéséhez való feltétlen jogát, és elvileg a bíróságnak kell határoznia a tanú idézésének szükségességéről vagy célszerűségéről. Az EJEE 6. cikkének (3) bekezdése nem az

összes tanú idézését írja elő, hanem olyan teljes fegyveregyenlőségre törekszik, amely biztosítja, hogy a peres eljárás – egészében véve – megfelelő és elegendő lehetőséget nyújtson a vádlottnak arra, hogy a vele kapcsolatban felmerült gyanút vitassa (lásd: Siemens kontra Bizottság ítélet, fenti 281. pont, EU:C:2013:866, 324. és 325. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

283 E tekintetben a Törvényszék már megállapította, hogy nem lehet helyt adni a felperes vállalkozás tanú kihallgatására irányuló indítványának, amennyiben a felperes által a Törvényszék előtt ilyen tanúvallomás útján beszerezni kívánt nyilatkozatokat a Bizottság előtt már megtették, és azokkal kapcsolatban megállapítást nyert, hogy azokat okirati bizonyítékok nem támasztják alá, sőt, azoknak az ügy irataiban szereplő bizonyos elemek ellent is mondanak (lásd ebben az értelemben: 2011. július 13-i ThyssenKrupp Liften Ascenseurs kontra Bizottság ítélet, T-144/07, T-147/07–T-150/07 és T-154/07, EBHT, EU:T:2011:364, 152. és 154. pont).

284 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy az arra irányuló indítvány, hogy a Törvényszék egészítse ki a rendelkezésére álló információkat, hatástalan, amennyiben a határozat tartalma akkor sem változna, ha a Törvényszék helyt adna az ilyen indítványnak (lásd ebben az értelemben: Thomson Sales Europe kontra Bizottság végzés, fenti 280. pont, EU:C:2010:338, 141. pont).

285 Ha a Törvényszék az eljárásnak mind az írásbeli, mind pedig a szóbeli szakaszában előadott kérelmek, jogalapok és érvek alapján, valamint a benyújtott dokumentumokra tekintettel érdemben határozni tud, a felperes által tanú kihallgatása iránt előterjesztett indítványt anélkül el kell utasítani, hogy a Törvényszéknek konkrét indokolással alá kellene támasztania a további bizonyítékok felkutatásának feleslegességével kapcsolatos mérlegelését (lásd ebben az értelemben: 2005. szeptember 15-i Marlines kontra Bizottság végzés, C-112/04 P, EU:C:2005:554, 39. pont, valamint 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet, T-301/04, EBHT, EU:T:2009:317, 218. pont).

286 Ugyanakkor, jóllehet igaz, hogy a felek nem követelhetik az uniós bíróságtól pervezető vagy bizonyításfelvételi intézkedés meghozatalát, a bíróság abból, hogy az ügy irataiból hiányoznak bizonyos információk, mindaddig nem vonhat le következtetéseket, amíg nem merítette ki azokat az eszközöket, amelyeket a bíróság eljárási szabályzata tartalmaz az adott információnak a szóban forgó féltől való megszerzésére vonatkozóan (lásd: 2013. október 8-i Michail kontra Bizottság végzés, T-597/11 P, EBHT-KSZ, EU:T:2013:542, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

287 A jelen ügyben, mivel M. R. S. S. N.-nek az általa ismert tényekről tett nyilatkozata már szerepel az iratanyagban, a felperes által tanúk kihallgatása iránt előterjesztett indítványnak nem kell helyt adni.

288 E tekintetben emlékeztetni kell arra, mint azt már a fenti 283. pont is jelezte, hogy a Törvényszék megállapította, hogy nem lehet helyt adni a felperes vállalkozás tanú kihallgatására irányuló indítványának, amennyiben a felperes által a Törvényszék előtt ilyen tanúvallomás útján beszerezni kívánt nyilatkozatokat a Bizottság előtt már megtették, és azokkal kapcsolatban megállapítást nyert, hogy azokat okirati bizonyítékok nem támasztják alá, sőt, azoknak az ügy irataiban szereplő bizonyos elemek ellent is mondanak.

289 A jelen ügyben emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság jelezte, mint azt már a fenti 149. és 150. pont is megjegyezte, hogy a szóban forgó nyilatkozatot figyelembe vette, és azt a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó elveknek megfelelően értékelte. Így a Bizottság figyelembe vette, hogy e nyilatkozatot olyan személy tette, akinek közvetlen érdekeltsége lehet az ügyben (a megtámadott határozat (122) preambulumbekezdése), e körülményt pedig a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokhoz képest súlyozottan értékelte (a megtámadott határozat (121), (124) és (308) preambulumbekezdése). A Bizottság egyetlen pillanatra sem vonta kétségbe, hogy az említett nyilatkozatot tevő személy ténylegesen az e nyilatkozatban foglalt módon fejezte ki magát.

290 E feltételek mellett az említett nyilatkozatot tevő személy Törvényszék általi kihallgatásának elrendelésére irányuló indítványt el kell utasítani, mivel az iratanyagban szereplő adatok elegendők ahhoz, hogy a Törvényszék a 2010. októberi audiokonferenciákról határozhasson (lásd ebben az értelemben: ThyssenKrupp Liften Ascenseurs kontra Bizottság ítélet, fenti 283. pont, EU:T:2011:364, 152. és 154. pont; lásd továbbá ebben az értelemben és analógia útján: 2004. október 7-i Mag Instrument kontra OHIM ítélet, C-136/02 P, EBHT, EU:C:2004:592, 77. pont).

291 E következtetést nem vonhatja kétségbe a felperes azon állítása, amely szerint a közvetlenség elve értelmében a Törvényszék általi tanúkihallgatásnak az írásban tett nyilatkozat figyelembevételéhez képest tagadhatatlan többletértéke van. Mivel ugyanis a nyilatkozat tartalmát nem vonták kétségbe, és csupán arról van szó, hogy e bizonyítékot az összes bizonyítékhoz képest hogyan kell felfogni, a felperes által a tárgyaláson előadott érvek nem vonhatják kétségbe azt a megállapítást, amely szerint a szóban forgó nyilatkozatot tevő személy Törvényszék általi kihallgatása felesleges.

292 Az eddigi megfontolások összességéből következik, hogy a tanúk kihallgatására irányuló indítványt el kell utasítani.

293 Az eddigi megfontolások összességéből következik, hogy a felperes által a bírság kiszámítása szempontjából figyelembe vett eladásokra vonatkozóan előadott érvelésnek részben helyt kell adni, amennyiben a felperes által teljesített, a bírságösszeg kiszámítása szempontjából figyelembe veendő eladások értékének meghatározása érdekében a Bizottság köteles lett volna megvizsgálni a felperes annak bizonyítására irányuló érveit, hogy bizonyos szolgáltatásokat illetően a Telefónica és a PT között nem volt potenciális verseny. Következésképpen a megtámadott határozat 2. cikkét meg kell semmisíteni kizárólag annyiban, amennyiben az a bírság összegét az eladásoknak a Bizottság által figyelembe vett értéke alapján állapítja meg, a keresetet pedig ezt meghaladó részében el kell utasítani.

A költségekről

294 A Törvényszék eljárási szabályzata 134. cikkének (3) bekezdése alapján részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli saját költségeit. Azonban, ha az ügy körülményei alapján indokoltnak látszik, a Törvényszék határozhat úgy, hogy a fél saját költségein felül viseli a másik fél költségeinek egy részét is.

295 Mivel a Törvényszék a keresetnek csak részben adott helyt, az ügy körülményeinek helyes mérlegelése alapján úgy határoz, hogy a felperes maga viseli saját költségeinek háromnegyed részét, valamint a Bizottság költségeinek egynegyed részét. A Bizottság maga viseli saját költségeinek háromnegyed részét, valamint a felperes költségeinek egynegyed részét.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (második tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék az EUMSZ 101. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.839 – Telefónica/Portugal Telecom ügy) 2013. január 23-án hozott C (2013) 306 final bizottsági határozat 2. cikkét megsemmisíti abban a részében, amelyben az a Portugal Telecom SGPS, SA-val szemben kiszabott bírság összegét 12 290 000 euróban állapítja meg, amennyiben ez az összeg az eladásoknak az Európai Bizottság által figyelembe vett értéke alapján került megállapításra.

2) A Törvényszék a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.

3) A Portugal Telecom SGPS maga viseli saját költségeinek háromnegyed részét, valamint a Bizottság költségeinek egynegyed részét. A Bizottság maga viseli saját költségeinek háromnegyed részét, valamint a Portugal Telecom SGPS költségeinek egynegyed részét.

Martins Ribeiro Gervasoni Madise

Kihirdetve Luxembourgban, a 2016. június 28-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei 1

A – A PT és a Telefónica bemutatása 2

B – A tárgyalások és a megállapodás aláírása 3

C – A megállapodás megkötését követően bekövetkezett tények 5

D – A Bizottság előtti eljárás 6

A megtámadott határozat 7

Az eljárás és a felek kérelmei 10

A jogkérdésről 11

A – Az elfogadhatóságról 11

B – Az ügy érdeméről 13

1. A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kereseti kérelmekről 13

a) A lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított jogalapról 13

b) Az EUMSZ 101. cikk és az alkalmazására vonatkozó jogszabályok megsértésére alapított jogalapról 14

Előzetes észrevételek 14

Az arra alapított érvelésről, hogy a kikötés a visszavásárlási joghoz, illetve a PT igazgatótanácsa Telefónica által kinevezett tagjainak a lemondásához kapcsolódott 15

Az arra alapított érvelésről, hogy a kikötés önellenőrzési kötelezettséget tartalmazott ... 20

Az EUMSZ 101. cikk annak következtében történő megsértésére alapított érvelésről, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg a potenciális verseny feltételeit 27

A hatások hiányára alapított érvelésről 32

2. A bírság összegére vonatkozó kereseti kérelmekről 32

a) Előzetes észrevételek 33

A bírságok összegének kiszámítására vonatkozó elvekről 33

A megtámadott határozat 36

b) A bírság kiszámítása érdekében figyelembe vett eladásokról 37

Az indokolásról 38

Az ügy érdeméről 39

– Az olyan tevékenységeknek megfelelő eladásokról, amelyek nem képezhetik verseny tárgyát 39

– A már korábban is gyakorolt tevékenységeknek megfelelő eladásokról 43

– Az Ibériai-félszigeten kívül gyakorolt tevékenységeknek megfelelő eladásokról 44

c) A jogsértés időtartamáról 45

d) Az arányosság elvének tiszteletben tartásáról 46

3. A tanúk kihallgatásának indítványozásáról 47

A költségekről 49